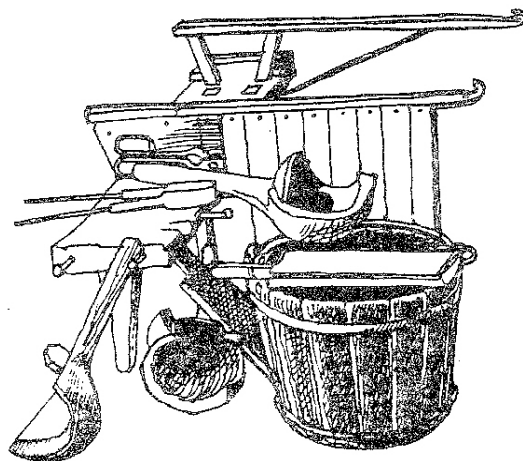

VÅR SLÄKT SÖDERBOM

En krönika från
Kungsholmen till Kosta
och vidare

Appendix 7 Utdrag ur Åke Söderboms Släktkrönika 2(72)

	<i>Dokument nr</i>	Enl ÅS	App sid
Titelsida	03		1
Innehåll Appendix 7	01		2
Förord till Appendix 7	02		3

UTDRAG UR ÅKE SÖDERBOMS SLÄKTKRÖNIKA

Förord Åke Söderbom	04	4
---------------------	----	---

Innehållsförteckning till Åke Söderboms Släktkrönika	05	5
--	----	---

Nedanstående bilagenummer hänför sig till Åke Söderboms Släktkrönika

Bilaga 1	Släkttavla 10 ¹	Söderbomska släkten	06	6
	Släkttavla 11 ²	Johan Ekströms och Ulrica f Grundels släkt	07	8

Bilaga 12	Fotografier	08	9
	MF Johan Peters och Lovisa Charlottas familj		12
	Mor Annas syskon		14
	MF Johan Peters bröder och deras familjer		21
	Boende- och verksamhetsorter		27

NAMNET SÖDERBOM			A1 – A2	1 - 2	34
JOHAN ³	1720-1760	(utdrag)	A3 – A4	3 - 7	36
JOHAN ERIC I	1751-1783	(utdrag)	A8 – A9	8 - 10 1/2	38
JOHAN ERIC II	1775-1818		A11 - A13	11 - 13	40
PETER ABRAHAM	1801-1870		A14 - A17	14 - 17	43
JOHAN PETER	1830-1904		A18- A26	18 - 26	47

Bilaga 10	JOHAN AUGUST M:son EKSTRÖM	A31 - A36	1 - 6	56
Bilaga 11	KORT HISTORISK BAKGRUND 1720-1870	A41 - A44	1 - 4	62
Bilaga 13	PETER WEDBÄRARE ⁴ (utdrag)	A51 - A52	1 - 13	66

TILLÄGG TILL SLÄKTKRÖNIKAN

GOTTWALD SÖDERBOM 1870-1950	A61	68
son till Carl August Söderbom		

HÄR UTELÄMNADE BILAGOR UR ÅKE SÖDERBOMS SLÄKTKRÖNIKA

Bilaga 2	Namnförteckning (avseende bärare av namnet Söderbom)
Bilaga 3-9	Fotostatkopior av lysningsbevis, bouppteckningar och dopattester har här utelämnats.

¹ Kommenterad av Olof Sjöstrand j:r

² Kommenterad av Olof Sjöstrand j:r

³ Här omnämnes släktens stamfar Eric Ericsson och hans maka Catharina Eriksdotter på sid 36

⁴ På sid 37 anger Åke Söderbom att ”det finns ingenting som tyder på att det skulle finnas någon anknytning mellan Peter och vår släkt”.

Förord till Appendix 7

Åke Söderboms¹ uttömmande Släktkrönika har välvilligt ställts till förfogande av hans dotter Ann-Charlotte Åkerblom. Denna släktkrönika berikar vår kunskap om Mor Anna f Söderboms släkt. De personhistoriska avsnitten och avsnittet om Den historiska bakgrunden levandegör våra förfäder och gör att man kommer dem närmare. Denna släktkrönika utgör en värdefull källa för vår släkt.

Detta Appendix 7 kompletterar Olof Sjöstrand s:rs Släktkrönika.

På samma sätt som i hans släktkrönika anges därför generationerna i antal bakåt, räknat från syskonen Sjöstrands generation.

Generation 1 motsvarar då M (mor) Anna f Söderboms syskongeneration.

Sålunda betecknas

MF = morfar Johan Peter Söderbom

MM = mormor Lovisa Charlotta Lindblom

MF F = morfars far Peter Abraham Söderbom osv

I Olof Sjöstrand s:rs Släktkrönika behandlas den Söderbomska släkten i avsnitt 2 Morfars släkt MF Johan *Peter* Söderbom

Då Åke Söderboms Släktkrönika här har scannats in från pappersutskrifter av pdf-filer², kan vissa sidor vara svåra att läsa om man inte förstorar upp dem.

Utskrifterna blir däremot acceptabla.

Då de inscannade sidorna fått läggas in som bilder, kan det förekomma - om Appendixet ligger i Word-format - att sidorna hoppar ut och försvinner eller lägger sig ovanpå varandra. För att möjliggöra ev rekonstruktion bifogas därför till själva Appendix-dokumentet de olika sidodokumenterna separat med sina resp dokumentnummer.

Tre olika sidonummeringar har därför av praktiska skäl fått införas:

1) **I fetstil detta Appendix sidonummering**

2) I mindre stil Åke Söderboms sidonummeringar

3) *I kursiverad stil Dokument.nummer*

Om Appendixet ligger i pdf-format ligger däremot sidorna stilla.

Fotografier avseende Söderbomsläkten i Olof Sjöstrand s:rs Släktkrönika har även visats här för att vara mer lättillgängliga vid läsning.

Helsingborg 2012-04-20

Olof Sjöstrand j:r

1 Sonson till Janne Söderbom och brors sonson till Mor Anna f Söderbom.

2 Dessa pdf-filer finns tillgängliga hos Olof Sjöstrand j:r, Helsingborg och hos arkivarien i JJB Sjöstrands Släktförening, fn Håkan Sjöstrand, Bälunge.

Förord
=====

'Bättre sent än aldrig' gäller måhända även släktforskning. Först 1975 i samband med min flyttning till Växjö vaknade mitt intresse för släktens förgångna. Ett knippe fotografier av äldre anförvanter stacks då i min hand och en sommarresa med Erik Söderbom till bl a Kosta' och Hovmantorp gav ytterligare en injektion.

Naturligtvis hade det varit ändå bättre om man startat tidigare. Varför frågade jag aldrig ut Far? Eller min Farmor som jag ju så ofta träffade under yngre år? Och varför antecknade aldrig någon annan vad en sådan som Claes Söderbom - bortgången vid 92 års ålder först 1923 och känd som ett "släktorakel" - hade att förtälja? Kanske denne hört sin far tala om tidiga ungdomsår i Gustaf IV Adolfs och Carl Johans Stockholm?

Föreliggande krönika om "Vår släkt Söderbom" är långt ifrån avslutad. Det g å r att komma längre tillbaka i tiden - med någon flit och mycken tur. Vad som hittills utgjort ett hinder för ytterligare tillbakablickar har närmast varit att vissa kyrkoböcker av vitalt intresse saknats, brända eller förkomna på annat sätt. Men kringgångsvägar kanske yppar sig.

Vår släkt är på manssidan förvisso helt svensk. Det finns ingen anledning att tro att båtsmannen och bonden Eric Ericsson, född kring 1680 och far till stenhuggaren Johan, skulle ha något utländskt påbrå. På spinnsidan har i äldre tider heller inte något sådant kunnat spåras. Först med min Fars mormor, f. Grundel, kommer en tysk-österrikisk glasblåsarsläkt in.

1700-talsforskningen har varit fascinerande. Men den har också varit förbryllande genom att namnet Söderbom ungefär samtidigt återfunnits på vitt skilda orter - i Stockholm, Söderköping, Örebro och i olika delar av Uppland och Södermanland - utan att någon anknytning mellan namnets bärare kunnat påvisas. Detaljuppgifter rörande denna forskning har inte intagits i krönikan utan återfinns i undertecknads arbetspärmar. En pärm med fotografier från 1850-talet och framåt finns också bland handlingarna.

Forskningarna har främst grundats på studier av kyrkoarkivalier (mikrofilm) samt av handlingar i Stockholms stadsarkiv, Krigsarkivet och Kosta bruksarkiv. För uppgifter i vissa av de senare avsnitten är jag skyldig Erik och Olof Söderbom stor tack.

I den mån nya forskningsresultat skulle framkomma avses dessa få formen av ett supplement till den här följande krönikan. Växjö i dec. 1981

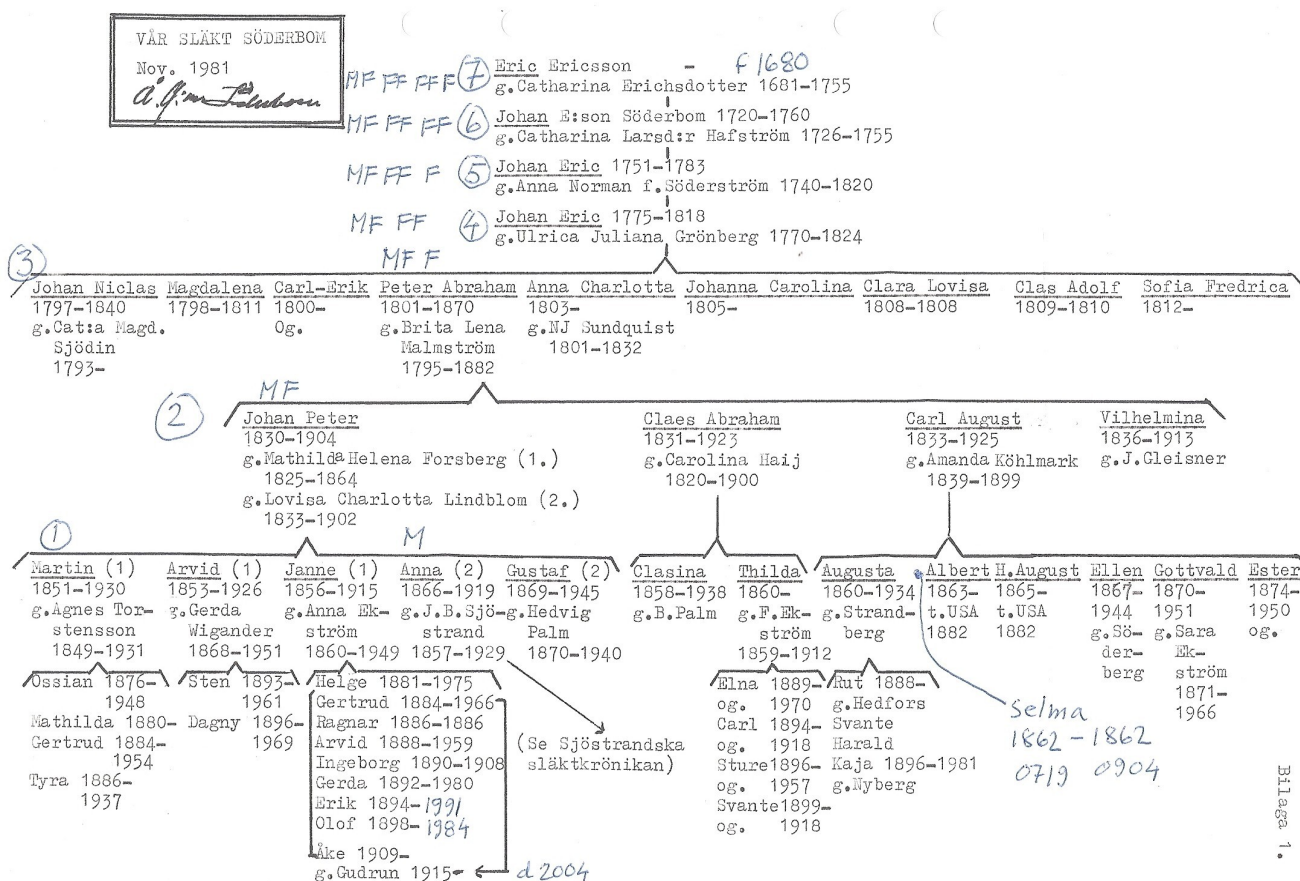
A. Gösta Söderbom

VÅR SLÄKT SÖDERBOMInnehållsförteckning

	Sid.
Namnet SÖDERBOM	1-3
JOHAN 1720-1760	4-7
JOHAN ERIC (I) 1751-1783	8-10
JOHAN ERIC (II) 1775-1818	11-13
PETER ABRAHAM 1801-1870	14-17
JOHAN PETER 1830-1904	18-26
JANNE 1856-1915	27-36
HELGE 1881-1975	37-46
ÅKE 1909-	47-66

Bilagor

	Antal sid
1. Släkttavla	1
2. Namnförteckning (1700-talet)	3
3. Fotostat: JOHANS lysningsbevis samt utdrag ur 1755 års mantalslängd	1
4. " : 1755 års bouppteckning efter Catharina Larsd:r Söderbom	4
5. " : 1756 års bouppteckning efter Catharina Ericsdotter	2
6. " : 1760 års bouppteckning efter JOHAN (första sidan)	1
7. " : JOHAN ERIC (I), dopattest och lysnings- bevis	1
8. " : 1783 års bouppteckning efter JOHAN ERIC (I) (första sidan)	1
9. " : JOHAN ERIC (II), dopattest och lysnings- bevis	1
10. JOHAN AUGUST M:son EKSTRÖM	7
11. Kort historisk bakgrund 1720-1870	4
12. Porträtt m.m.	10
13. Peter Wedbärare	13

Släkttavla 10 Söderbomska släkten**Från Mor Anna****till MF FF FF F med namnet Eric Ericsson 1681-1755****uppgjord av Åke H:son Söderbom 1981****Generationerna är räknade bakåt från syskonen Sjöstrand.****Mor Anna född Söderbom räknas då till Generation 1.****Hennes syskonbarn och kusinbarn, dvs syskonen Sjöstrands kusiner och sysslingar på modernet är med på denna släkttavla.****Man noterar att tre kusiner Söderbom i generation 1 gifte sig med tre syskon Ekström, Anna, Felix och Sara, barn till****Johan August M:son Ekström och Ulrica Grundel av glasblåsarsläkt från Böhmen, se släkttavla 11 nedan.****Det finns avvikelser mellan denna släkttavla och släkttavla 8 i Olof Sjöstrand s:rs Släktkrönika beträffande generationerna 6 och 7.**

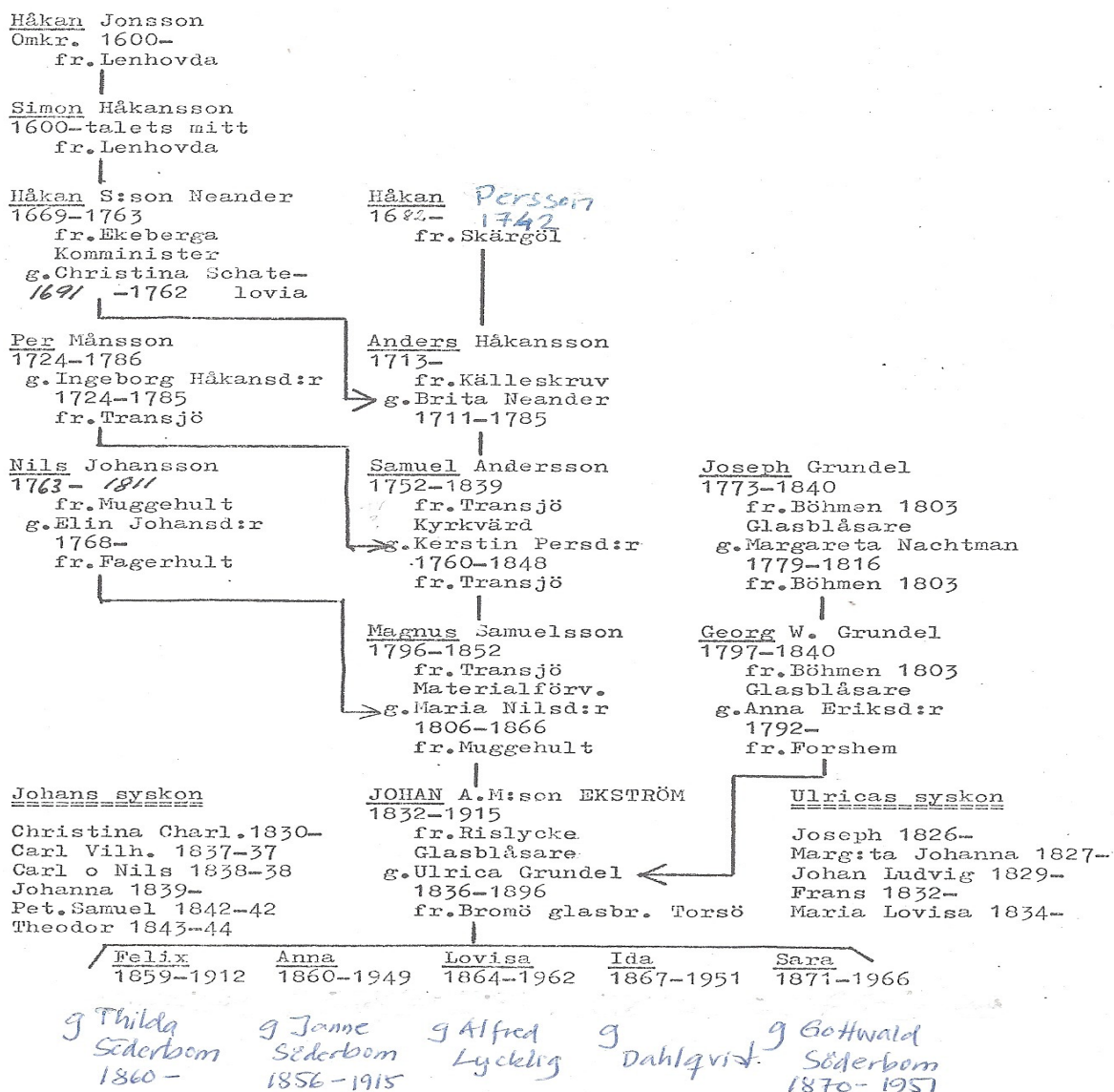
Åke Söderboms efterforskningar på 1970- och 1980-talen har visat att den Söderbomska släktens anfader är bonden och båtsmannen Eric Ericsson född på 1680-talet.

Åke Söderbom har med säkerhet visat att den tidigare av Arvid Söderbom angivne anfadern vedbäraren Peter Söderbom icke är släkten Söderboms stamfar. Han grundar detta på granskningar av dödsböckerna från Kungsholmens församling i Stockholm, vilket Arvid Söderbom aldrig gjorde.

Ålder på Anna Söderboms förfäder i rätt uppstigande led ¹:

MF FF FF F	Eric Ericsson	.	MF FF FF M	Catharina Erichsdotter	74år
MF FF FF	Johan E:son Söderbom	40 år	MF FF FM	Catharina Hafström	29 år
MF FF F	Johan Eric I Söderbom	32 år	MF FF M	Anna Norman	80 år
MF FF	Johan Eric II Söderbom	53 år	MF FM	Ulrica Grönberg	54 år
MF F	Peter Abraham Söderbom	69 år	MF M	Brita Lena Malmström	87 år 1)
MF	Johan Peter Söderbom	74 år	MM	Lovisa Lindblom	69 år 2)
M	Anna f Söderbom	53 år			
1) MF MF	Peter Malmström	63 år	MF MM	Christina Börjesdotter	85 år
2) MM FF	Johan Lindgren	81 år			
MM F	Johan Lindblom	88 år			

1 Åldrarna har räknats på kalenderår utan hänsyn till datum, varför verklig ålder kan avvika med + - 1 år.

Släkttavla 11 Johan August M:son Ekström 1832-1915**hans hustru Ulrica Grundel 1836-1896****och deras släkt****uppgjord av Åke H:son Söderbom**

Man noterar att tre av Johan Ekströms och Ulrica Grundels barn gifte sig med tre kusiner Söderbom alla från Kosta.

Fotografier¹

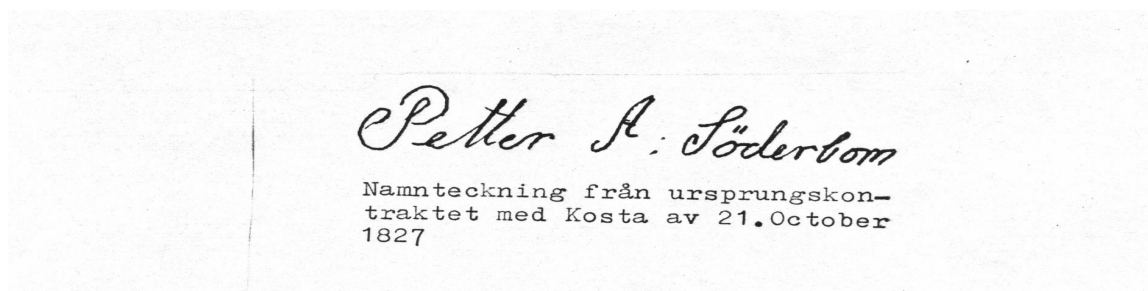

Morfars far Petter Abraham Söderbom 1801-1870 och

Morfars mor Brita Helena f Malmström 1795-1882

Kopia av Daguerrotypi från omkring 1855.

Exponeringstiden torde ha varit ca 7 minuter.

¹ Flera av dessa fotografier är inkopierade från Olof Sjöstrand s:rs Släktkrönika.
I Åke Söderboms Släktkrönika finns ytterligare porträtt av äldre släktingar.

Morfar Johan Peter Söderbom 1830-1904
glasblåsare i Kosta 1839-1887, sedermera bruksägare Berghem 1893-1897
foto från ca 1860

Mathilda Helena Söderbom f Forsberg 1825-1864
Johan Peters första hustru

Morfar Johan Peter Söderbom

Mormor Lovisa Charlotta f Lindblom 1833-1902

Johan Peters andra hustru

Foto början av 1870-talet

Johan Peters och Lovisa Charlottas familj

Familjen Johan Peter och Lovisa Charlotta Söderbom omkring 1876

Janne Söderbom

Arvid Söderbom

Martin Söderbom g m

MF Johan Peter

MM Lovisa Charlotta

Agnes f Torstensson

Anna Söderbom

Gustaf Söderbom

sedermera g m JJB Sjöstrand

bror till mor

Åke Söderbom

Appendix 7 12 (72)

Familjen Johan Peter och Lovisa Charlotta Söderbom omkring 1896-97

Översta raden fr v:

Morbror Janne	g m Anna	Far JJB	Sara	Hedvig	Mathilda
Söderbom	Ekström	Sjöstrand	Flasmmén	Palm	Söderbom
			dotter till		dotter till
			Wilhelmina		Martin Söderbom
			och Anton Flammén		

Ovanför nästa rad:

Jannes o Annas dotter Gertrud Söderbom g Gustafsson, Elfsered

Mellanraden:

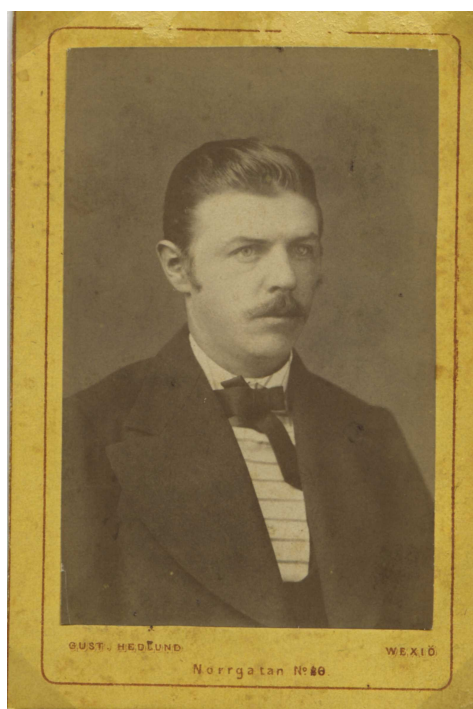
Wilhelmina	g m Anton	Mor Anna	Morfar	Mormor
f Lindblom	Flammén		Johan Pete	Lovisa Charlotta
syster till mormor				f Lindblom

Längst fram:

Elsa f 1890

Bertil f 1892

Mor Annas syskon och svägerskor

Morbror Martin Söderbom 1851-1930
ungdomsporträtt

Moster Agnes Söderbom f Torstensson 1845-1931
ungdomsporträtt

Morbror Martin Söderbom 1851-1930 glasblåsare och bruksägare

gift med Agnes Torstensson 1849-1931

Barn: Ossian, Mathilda, Gertrud Tyra,

kusiner till syskonen Sjöstrand

Moster Agnes f Torstensson 1845-1931 gift med Martin Söderbom

Morbror Arvid Söderbom
ungdomsporträtt

MosterGerda Söderbom f Wigander

Morbror Arvid Söderbom 1853-1926 provinsialläkare i Ulricehamn

gift med Gerda f Wigander 1868- 1951

Barn: Sten och Dagny, kusiner till syskonen Sjöstrand

Morbror Janne Söderbom 1856-1915
glasblåsare och bruksägare

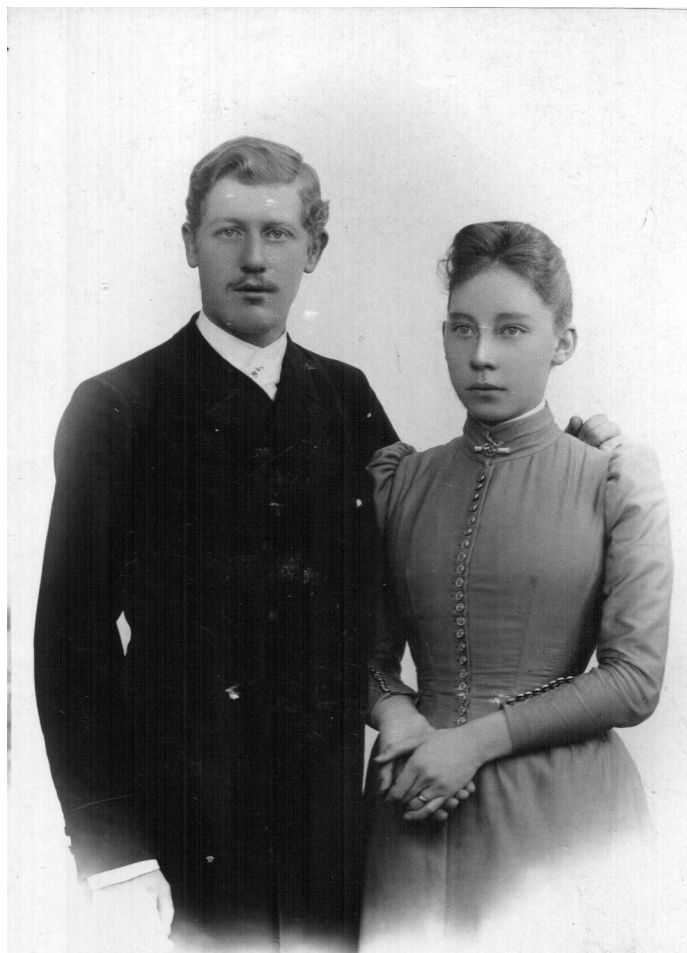
Moster Anna Maria Söderbom f Ekström 1860-1949
Barn: Helge, Gertrud, Arvid, Ingeborg, Arvid, Gerda, Erik, Olof,
kusiner till syskonen Sjöstrand

Morbror Janne Söderbom
med sonen Helge Söderbom, sedermera generallöjtnant

Mor Anna Ingeborg f Söderbom 1866-1919

**Morbror Gustaf Söderbom 1869-1945 hyttmästare i Norge
gift med Hedvig Palm 1870-1940**

**Morfar Johan Peter Söderboms bröder
och deras familjer**

**Mofars bror Claes Abraham Söderbom 1831-1923
glasblåsare i Kosta**

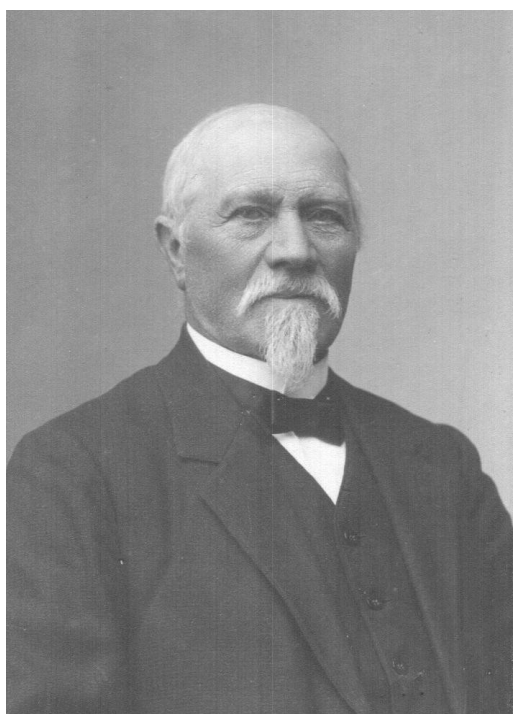
**Carolina Söderbom f Haij 1820-1900
gift med Claes Abraham Söderbom**

Morfars bror Carl August ("Farbror" Kalle) Söderbom 1833-1925
glasblåsare i Kosta
gift med Amanda f Köhlmark 1839-1899

Amanda Söderbom f Köhlmark 1839-1899
gift med Carl August Söderbom

Carl August Söderbom

Amanda Söderbom f Köhlmark

Döttrarna till Carl August och Amanda Söderbom

kusiner till mor Anna fr v:

Ellen	gift med Dir Viktor Söderberg, Upsala
Augusta	gift med Dir Anders Strandberg, Upsala
Ester	ogift, innehavare av herrekiperingsaffär i Upsala

Augusta

Ellen

Ester

Carl August Söderbom 1833-1925

**med sina döttrar fr v Ester Söderbom 1874-1950, Ellen Söderberg 1867-1944
och Augusta Strandberg 1860-1938 samt Gottwald 1870-1951.**

**Fotografiet är taget troligen 1923 innan Gottwald avreste till USA med sin nya
hustru Sara Ekström 1871-1966.**

Boende- och verksamhetsorter

5
Bergsgatan mot väster från
Kungsholms kyrkplan

Foto 1906

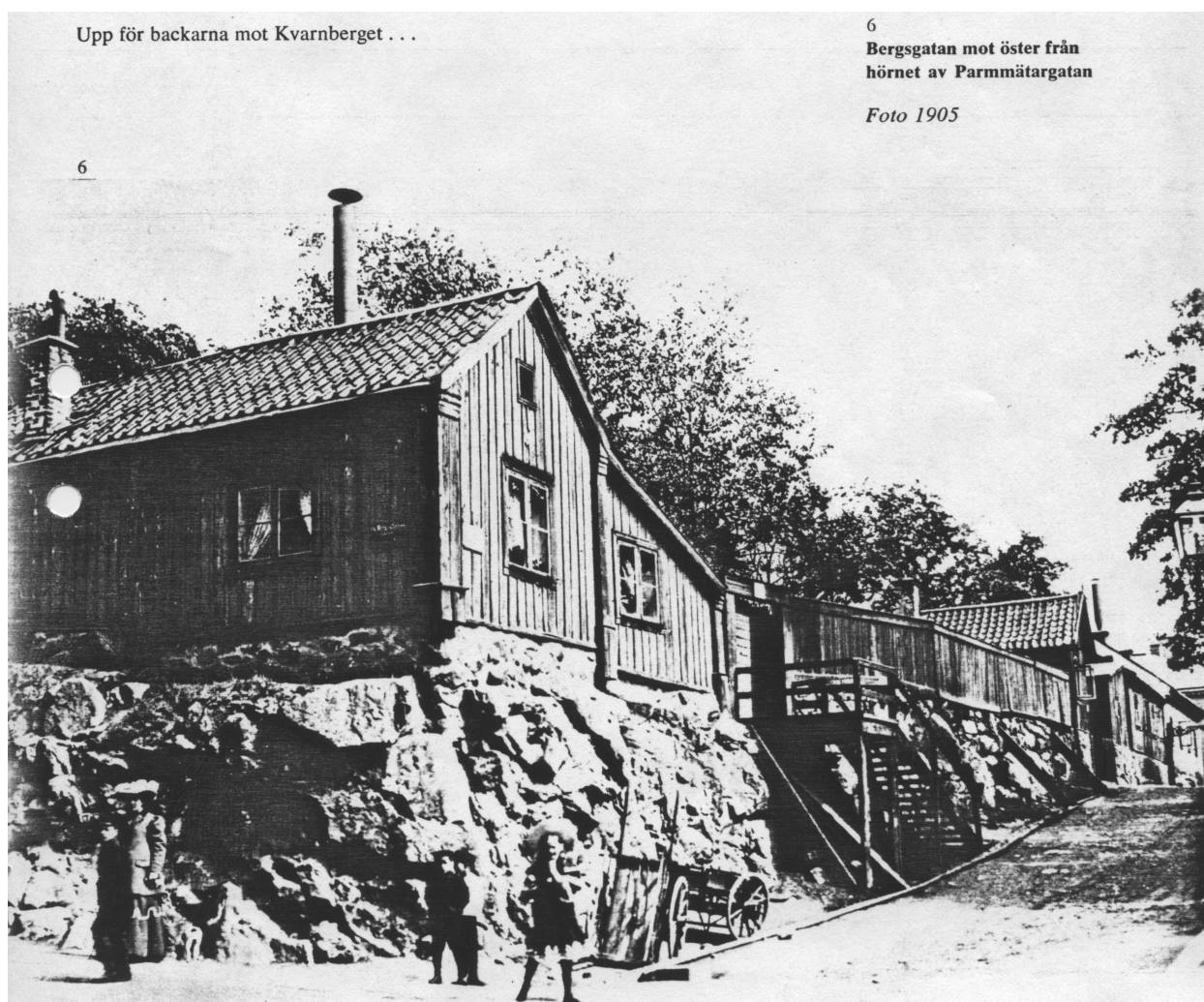
Till höger skymtar Hotell
Västermalm, ett beryktat
ungkarlshärbärge.

Bergsgatan mot väster

Här bodde Johan och Johan Eric I Söderbom

**Ungkarlshärbärgen kan möjligen vara det ställe där Peter Wedbärare II
tog hand om fallna kvinnor, se avsnitt i Bilaga 13.**

**Vi är emellertid ej släkt med Peter Wedbärarna, men de är omnämnda i Åke
Söderboms Släktkrönika.**

Bergsgatan mot öster

"Söderbomsbyggnaden" vid Bruksgatan i Kosta. Iordningställd 1850. Dit inflyttade då Peter Abraham Söderbom med sina söner, varigenom fyra mästare Söderbom samtidigt kom att bo där. Där föddes också bl.a. Janne och dennes barn Helge, Gertrud och Arvid.

Byggnaden bebos alltjämt - efter inre modernisering - av brukets glasarbetare. I bakgrunden skymtar en stenbyggnad, "gamla sliperiet", sedermera degelkammare, uppfört i slutet av 1850-talet.

Utdrag ur Åke Söderboms Släktkrönika 1981

Söderbommagården

Söderbommagården 1945 med Bengtas handstil

Kosta bruksgata

Foto: Bengta Sjöstrand 1945

Kosta bruksgata

Sandviks glasbruk 1889

Johan Peter Söderbom var med och satsade på detta glasbruk

Stenkällaren Catrinefors

**Johan August Ekström var verksam här
från mitten av 1840-talet till början av 1890-talet**

Berghem 1895, nära Känna**Martin Söderbom, delägare 1893-1897**Från vänster:

SARA o ESTER Flammén
ANNA Sjöstrand med dotter ELSA
GERTRUD dotter t. Martin
CHARLOTTA g. Johan Peter
ANTON Flammén
MATHILDA dotter t. Martin
Okänd äldre dam
TYRA dotter t. Martin
VILHELMINA Flammén (?)
AGNES g. Martin
MARTIN
HELGE son t. Janne
ARVID son t. Janne
OSSIAN son t. Martin
HEDVIG g. Gustaf
GUSTAF
Sergeant o Fru Lindblad, del-
ägare i Berghems glasbruk

Namnet Söderbom

1986 maj.

VÅR SLÄKT SÖDERBOMNamnet SÖDERBOM

- Söderköping Första gången namnet Söderbom återfunnits i hävderna är 1708. Då gifte sig Anna Jonsd:r SÖDERBOM med en handelsman i Söderköping. Hon var dotter till en "Johan Nilsson Smed", vars övriga barn också kallade sig Söderbom.
- I Söderköping fanns emellertid också en "Johan Nilsson Tullskrivare". Också dennes barn kom att ta sig namnet Söderbom. Bland dessa var sonen JOHAN, född 1689. Han gick den militära banan och slutade som löjtnant vid Jemtlands dragonregemente. Hans son PETRUS blev kyrkoherde i Ovansjö efter att dessförinnan ha varit komminister i Maria församling i Stockholm.
- Örebro Ryttaren GERMUND SÖDERBOM vid Örebro komp av Livregementet till häst antogs 1709 och fick avsked 1722. Han är därefter försvunnen ur längderna.
- Några år senare återfinns i Örebro två "pipsmedmästare" OLOF och PETTER SÖDERBOM, sannolikt bröder. De hade tidigare hetat Hansson. Olofs son PETTER, född 1729, blev efter läroår i hemstaden och i Stockholm en känd guld- och silversmed.
- Stockholm I mantalslängd för 1711 redovisas änkan efter "gardeskarlen MATTS SÖDERBOM.
- En annan gardeskarl, NILS SÖDERBOM, är 1717 upptagen i taxeringslängden för Västra Norrmalm.
- 1730 gifte sig cofferdiefararen JOHAN SÖDERBOM. 1735 anger kronotaxeringslängden "varit utrikes i tre år, hustru och två barn i stor fattigdom stadd". Han kom förmodligen aldrig tillbaka.
- 1732 gifte sig på Kungsholmen vedbäraren PETER SÖDERBOM och fick mot slutet av året tvillingar. Denne Peter har tidigare betraktats som vår släkts äldste kände medlem. Detta har skett på grundval av de efterforskningar som min fars farbror, Arvid Söderbom, gjorde 1922 i Kungsholmens kyrkoarkiv, dit han direkt hänvände sig, troligen därför att han kände till en muntlig tradition om släktens Kungsholmsursprung. Han granskade emellertid aldrig dödböckerna. Av dessa framgår nämligen att Peter vedbärarens tvillingar, liksom hans senare barn, avled kort efter födelsen. Denne Peter är sålunda med säkerhet i c k e vår släkts stamfar.
- Vid ungefär samma tidpunkt finns det i Katarina församling ännu en vedbärare PETER SÖDERBOM. Denne hette ursprungligen Jonsson och var född i Österhaninge omkring 1690. Han gick bort 1741.
- Skoflickarmästaren GUDMUND SÖDERBOM och myntdrängen, sedermera ryttaren ELIAS SÖDERBOM var sannolikt bröder, födda i början av 1700-talet. Gudmund dog 1743 och Elias 1756.

2.

Timmermannen OLOF SÖDERBOM, född i Bergslagen i slutet av 1600-talet hade sin hemvist i Katarina och Maria församlingar. Han var far till klädmakargesällen ANDERS, klädmakargesällen ERIC och överskärargesällen CARL. Eric hade i sin tur sonen klädmakargesällen JOHAN ERIC. Timmermannen Olof gick bort 1760.

Från Västmanland kom artillerie constapeln ANDERS SÖDERBOM, likaledes född i slutet av 1600-talet och bortgången 1760. Han hade söner ANDERS, traktör och CARL FREDRIC, skomakare.

Manufaktursmeden och hovslagaren vid Kungl. Stallet ANDERS SÖDERBOM var född i Österlövsta 1739 och äldre bror till den Peter Persson som på 1760-talet också tog sig namnet Söderbom, vilket dennes efterkommande ändrade till Söderbaum. Anders bodde i trakten av Norrbro och efterlämnade vid sin död 1776 en förhållandevis stor förmögenhet.

Många andra Söderbommar fanns kring 1700-talets mitt i Stockholm. Deras släktskapsförhållanden har inte kunnat eller hunnit utredas. Bland dessa kan nämnas skeppstimmermannen HENRIC, född 1717, ANNA CHATHARINA, född 1730, skeppstimmermannen ERIC, brandvakten MATS, död 1741, tobaksarbetaren ERIC, född 1719 och låssmeden PETTER, född 1741.

Uppland I Dannemora redovisas på 1740-talet gruvdrängarna ANDERS och ERIC SÖDERBOM och i Österbybruk PER SÖDERBOM, född 1707 och ANDERS SÖDERBOM, född 1720.

I Häverö socken finns gruvfogden Carl Söderbom, född 1748.

I Norrtälje bor kopparslagarmästaren HANS SÖDERBOM, född 1734. Han uppges ha kommit från Östhammar. Han är förmodligen bror till en handelsbokhållare SAMUEL SÖDERBOM i Stockholm.

Landet i övrigt I Kungsör anges i en bouppteckning av 1735 finnas en "humlegårdsdräng JÖNS Andersson SÖDERBOM". Denne har dock inte kunnat återfinnas. I Skövde trakten bodde på 1740-talet ryttaren ISAC SÖDERBOM, född 1693. I Överenhörna i Södermanland fanns under 1700-talets senare hälft soldaterna JOHAN, ERIC, BENCT och CARL SÖDERBOM. I Dunker bodde jordbrukaren och förre sjömannen ANDERS SÖDERBOM, född 1756 (hans sondotter dog i Nyköping 1932!).

§

Inte i något fall har de i det föregående angivna personerna visat sig ha anknytning till "vår" släkt Söderbom.

Detaljuppgifter rörande en del av de undersökta Söderbomarna framgår av bilaga 13 enligt följande:

	Sid
Peter wedbärare I och II	1 - 2
Olof timmerman	3
Anders constapel	4
Bröderna Elias och Gudmund	5
Anders manufaktursmed	6
Syskonen Hans, Samuel och Catharina	7
Några andra stockholmare	8 - 9
Söderköping	10 - 11
Örebro, smeder och ryttare	12 - 13

Johan Söderbom 1720-1760

1720- JOHAN
1760 =====

Vår släkts äldsta kända medlemmar är bonden ERIC ERICSSON och hans hustru CATHARINA ERICSDOTTER, båda födda under 1600-talets slut.

Vi vet inte särskilt mycket om dessa bägge. Eric torde också ha varit båtsman. Han har emellertid inte kunnat identifieras i marina rullor. Catharina kom som fattig änka till Stockholm 1754 från Bro socken, där hon varit "allmosehjon". Hon dog året därpå vid 74 års ålder, efterlämnade tre "Bröstarfvingar", JOHAN - från vilken vi härstammar - samt ERIC och ANNA.

Eric Ericson - bonde och båtsman - är alltså var släkts stamfar. Han har, utan positivt resultat, efterforskats i de flesta socknar i östra och norra Uppland liksom i mantalslängderna för Uppsala och Stockholms län mellan 1721-1753. Det finns många hundratals Eric Ericson - men ingen som passar in eller också är uppgifterna så knapphändiga att en säker identifiering inte låter sig göra.

Catharina Ericsdotter har inte heller kunnat spåras. Tre socknar Bro har undersökts, Roslagsbro intill Norrtälje, Upplandsbro mellan Stockholm och Enköping samt Bro nära Köping.

Eric och Anna, Johans bägge syskon, har varit lika svårfångade. I Häverö socken, drygt två mil norr om Roslagsbro, låg "Häringsgrufwan".

Där arbetade enligt bouppteckningen Eric. Men han finns inte med i husförhörslängderna för gruvan eller socknen i övrigt. Kanske hade han flyttat till någon annan gruva. Något senare, på 1780-talet, finns i Häverö avskedade gruvfogden Carl Söderbom, född 1748. Kanske en son till Eric? Carl flyttade 1790 till Harg.

Bouppteckningen efter Johans mor visar klart att denne tagit sig efternamnet Söderbom. Det har skett före 1747. Anledningen till namnvalet förblir okänd. Det är emellertid föga troligt att grannen på Bergsklippan, vedbäraren Peter Söderbom, skulle ha utövat någon dragningskraft. Inga som helst beröringspunkter med denne har kunnat påvisas.

Det torde vidare vara helt säkert att Johan kommit till Stockholm från landsorten, sannolikt från Uppland. Invandringen till huvudstaden var mycket omfattande kring 1750-talet. Och nästan alla som kom bytte sina son-namn mot mera välklingande.

Till sist: I kyrkohandlingar och andra längder växlar namnet JOHAN med JAN. Självt kallade han sig Jan. Det vet vi genom hans namnteckning på hustru Catharinas bouppteckning 1755. Den såg ut så här

Jan Söderbom

Det var kanske inte alla som kunde skriva så snyggt på den tiden!

Johan Eric I Söderbom 1751-1783

1751- JOHAN ERIC (I)
1783 =====

Johan Eric - här betecknad med (I) för att åtskiljas från sin son med samma förnamn - var född den 25.juli 1751. Vid faderns död 1760 var han knappt 9 år. Sin mor hade han förlorat redan vid 4 års ålder. Han stod tämligen ensam i världen med en styvmor som han endast under en kortare tid lärt känna.

Enligt bouppteckningen efter fadern påtog sig "afskiedade Brandvakten Nils Wolin" förmyndarskapet och skulle svara för gossens "erinrande". Wolin, ibland benämnd skräddaren, var en nära granne på kv. Bergsklippan. Han var i 50-årsåldern, nyligen omgift efter att ha varit änka en kortare tid. Man kan ju fråga sig varför denne säkert mycket hedervärde man blev Johan Erics förmyndare i stället för någon nära släkting. Troligen fanns ingen sådan i Stockholm. Faderns syster Anna var ju 1755 gift med Staffan Olsson men det finns skäl att tro att bägge dessa gått bort före 1760.

1773 har Johan Eric tagit sin egen fastighet i besittning och redovisas i husförhållningsförteckning både från april och november. I den första anges han som "murdrängen Johan Eric, på landet", i den senare som "strumpvävargesäll, absens". Det kan nog helt kort konstateras att beteckningen "murdräng" hänförs till en missuppfattning.

I en näraliggande fastighet hade 1769 inflyttat en änka, ANNA SÖDERSTRÖM, tillsammans med sina tre minderåriga barn. Hennes man, en murare Eric Norman, hade dött året dessförinnan. Tydligt blev förhållandet gott mellan den nyvordne strumpvävargesällen Johan Eric och änkan Anna. I september 1774 uttogs sålunda lysning och vigseln skedde i oktober.

"Strumpvävargesällen Johan Eric Söderbom
Hustru Anna Söderström
Claes Abraham Norman f.1765
Carl Petter Norman f.1766
Anna Stina Norman f.1768
Johan Eric"

Pojkarna Norman torde i mycket unga år ha börjat sina lärospån i det närbelägna Kungsholmens glasbruk nere vid Mälaren. Man kan ta för givet att det var deras påverkan som senare föranledde halvbrodern Johan Eric att inleda sin - och därmed också släktens - mer än 100-åriga glasblåsarbana. Claes Abraham och hans ätteläggare kom för övrigt att

i samband med Kungsholms glasbruks nedläggning 1814 liksom många andra kollegor flytta till Sköns glasbruk utanför Sundsvall.

Johan Eric hade tydligen yrkesambitioner. I 1780 års uppbördsbok för Kungsholmen finns insatt en avgift jämte anteckningen "Strumpväfvar-gesällen Johan Eric Söderbom sökande till Mästare".

Hustru Anna hade alltså blivit änka för andra gången. Hon bodde kvar på Bergsklippan nr 21 intill sin död 1820. Hon var då 80 år gammal. Alla hennes barn gick bort före henne. Av husförhörlängderna att döma torde hon ha livnärt sig på att ta emot inackorderingar av skilda slag - andra änkor, timmermän, livgardister till häst eller tornvaktare. Tidvis hade hon väl stöd av sonen Johan Eric men denne var ju långa perioder borta från huvudstaden. Kanske hon också hade glädje av sina barnbarn. Men efter 1815 då sönerna flyttat norrut var hon nog tämligen ensam.

Så här såg Johan Erics namnteckning ut - när han 1772 tillsammans med Nils Wolin undertecknade den då avgivna förmyndareräkningen:

Nils Wolin

J E Söder Bom

Johan Eric II Söderbom 1775-1818

Juni 1986

11.

1775- JOHAN ERIC (II)
1818

Johan Eric var född den 12. sept 1775. Vid 8 års ålder blev han faderlös. Troligen började han tidigt som lärgosse i Kungsholmens glasbruk, som låg bara några minuters väg från hemmet på Bergsklippan. Halvbrodern Claes Abraham Norman arbetade ju redan där. I taxeringslängderna för 1794 och 1795 benämns Johan Eric glasbrukslärning och förblåsare.

I mars 1796 upptar Kungsholms församlings lysningsbok följande anteckning:

"Contrahenterne Glasblåsar Gesällen Johan Eric Söderbom och
Jungfru ULRICA JULIANA GRÖNBERG"

Lysningsbeviset är undertecknat av Claes Abraham Norman och Nils Grönberg "säckbruksarbetare", den senare förmodligen far eller bror till Ulrica. Den senare var född 1770. Vigseln ägde rum kort därefter i Nicolai församling.

Familjens barn blev:

Johan Niclas	1797-1840	
Ulrica Magdalena	1798-1811	
Carl-Eric	1800-	glasblåsare, sjöman, död og.
PETER ABRAHAM	1801-1870	
Anna Charlotta	1803-	g.1826 Sundqvist, glasblåsare (död 1832)
Johanna Carolina	1805-1808	
Clara Lovisa	1808-1808	
Clas Adolf	1809-1810	
Sofia Fredrica	1812-	

Det är alltid av intresse att studera dopattester. För denna talrika barnaskara utgörs faddrarna till en början av tämligen enkla medborgare men stiger sedan i graderna till präster, majorer och friherrinnor.

År 1800 fick Johan Eric ett anbud att bli hyttmästare i Nyby glasbruk i Olhava, Finland. Bruket hade just utvidgats och mer arbetskraft behövdes. Denna togs främst från Sverige, dit ju då Finland hörde. Olhava låg inte precis nästgårds utan i Bottenvikens nordände, knappa 10 mil öster om Haparanda. Den långa resan avskräckte tydligen inte Johan Eric och hans familj. Man kan förmoda att färden gick sjövägen och i början av 1801 torde Johan Eric med hustru och tre små barn - den äldste bara knappt fyra år gammal - ha anlänt till beståmmelseorten.

Av någon orsak blev emellertid vistelsen i Nyby kortvarig. Redan

12.

efter knappa två år, 1802, bytte sålunda Johan Eric arbetsplats. Flyttlasset - med tre små barn, 4, 2 och $\frac{1}{2}$ år gamla - drog i väg till glasbruket i Sangis i Kalix socken, Sandörsund, ungefär 3 mil väster om Haparanda. Det hade tydligen inte varit det nordliga klimatet som vållat problem, förmodligen blev avlöningen bättre i Sandörsund.

Döttrarna Anna Charlotta och Johanna Carolina föddes i Sandörsund. Men inte heller där kom Johan Eric att stanna länge. I början av 1806 återvände han till sin utgångspunkt, Kungsholmens glasbruk, förmodligen i avsikt att stanna i hemstaden för gott.

Kungsholmens anrika glasbruk - anlagt redan 1676 - stod emellertid inför ekonomiska svårigheter. 1814 beslöts att bruket skulle nedläggas påföljande år - glasbruksnedläggelser hör sålunda inte bara vår tid till.

Johan Eric hade efter återkomsten till Stockholm inte bebott familjefastigheten på Bergsklippan - var han hade sin hemvist har jag inte kunnat utröna. Efter glasbruksnedläggelsen fick familjen naturligtvis svårt att klara sitt levebröd och i början av 1815 finner man såväl Johan Eric som Ulrica upptagna i förteckningen över Stockholms "fattigbevis".

Under senare delen av det året uppenbarade sig dock möjligheten till nytt arbete. I Skön utanför Sundsvall fanns ett tämligen nyanlagt glasbruk som tydligen behövde förstärka sin arbetskraft. Johan Eric - som inte var rädd för att flytta - for med de sina norrut igen. Han blev mästare i Skön och hade tidigt hjälp i hyttan av sina tre söner Johan Niclas, Carl-Eric och Peter Abraham.

Länge fick Johan Eric emellertid inte verka däruppe. Efter knappa tre år gick han bort på Juldagen 1818 endast 43 år gammal. Dödsorsaken angavs vara "bröstplågor". Den gamla tidens hyttor var kanske inte så hälsosamma. Någon bouppteckning finns tyvärr inte bevarad. Häradsrättsarkivet för Sköns tingslag förstördes vid Sundsvalls brand 1888.

Ulrica Juliana bodde kvar en tid i Skön, där hon deltog i nattvardsgång ännu 1822. När arvet efter Johan Eric 1823 skulle skiftas reste hon ned till Stockholm och inköpte på auktionskammaren den gamla släktfastigheten på Bergsklippan - den hade varit uthyrd sedan Johan Erics (I) hustru Anna gått bort 1820. Hon blev emellertid kort därefter sjuk och flyttade till Hornsberg på Kungsholmen. Kanske hade hon släktingar på sockerbruket där - vi vet att hennes far eller bror var "såckerbruksarbetare". Kort därefter avled hon - 30.juni 1824. Dess-

13.

förinnan hade hon hunnit med att försälja sin återköpta fastighet. Någon förtjäst på köpet och försäljningen torde det inte ha blivit, ty hon redovisas i förteckningen över "fattigbevis" där det står:

"Att Glasblåsaren Enkan Ulrica Söderbom härstädes avled den 30 sistlidne Juni uti så knappa omständigheter att dess ringa qvarlåten-skap var till Begravningskostnadernas bestridande otillräcklig det war härmed intygat. Hornsberg 1824."

Johan Eric och Ulrica hade - som tidigare framgått - 9 barn. Åt Peter Abraham ägnas nästa kapitel. I övrigt kan följande sägas.

Glasblåsaren Johan Niclas lämnade Skön 1823 då han anställdes av Kosta som tidigare mest anställt tyska glasblåsare. Möjligen har han en helt kort tid dessförinnan omkring 1821 haft plats på Grönviks glasbruk i Finland i trakten av Vasa. Han torde ha varit både skicklig och uppfinningsrik. Enligt Kostas jubileumsskrift 1942 konstruerade han den s.k. pinnsaxen och införde den "flytande ringen", som höll undan föroreningar på den smälta glasmassan och som alltsedan dess har varit oundgänglig. Hans skicklighet torde något ha naggats i kanten av hans kärlek till starka drycker. 1830 flyttade han till Wentzelholms glasbruk i Rumsdala och dog där 1840. Han var gift med Catharina Sjödin, född 1793, ifrån Skön. En lång rad av deras ättlingar kom också att ägna sig åt glasblåsaryrket, särskilt i anslutning till Surte-Liljedahls glasbrukskoncern som hyttmästare och i andra befattningar.

Carl-Eric, som börjat som glasblåsare, övergick efter 1826 - då han ännu redovisas i Skön - till sjömansyrket. Jag har inte kunnat återfinna honom i några längder därefter. Han lär ha varit ogift.

Anna Charlotta gifte sig i Skön 1826 med en glasblåsare N.J. Sundqvist. Hon blev änka 1832 - samma år som mannen dog. Hon redovisas i Skön 1840 men har därefter inte kunnat spåras.

Sofia Fredrica redovisas i Skön 1824. Hon följde sålunda inte med modern till Stockholm. Även hon är spårlöst försvunnen - ännu.

Jag har idogt letat efter de bägge systrarna - bl a därför att jag har ett gruppfoto av åtskilliga söderbommar, taget i Berghems glasbruk 1895. Fotot har en påskrift: "Till Moster Anna och Moster Sofi". Avses därmed dessa systrar, som kanske blev långlivade? Men fotot blev aldrig avsänt - kanske de gick bort vid den tidpunkten. Jag har också ett annat foto, taget i Sundsvall kring 1890, som visar bilden av en äldre dam med påtaglig likhet med Peter Abraham. En av dennes bägge systrar?

Johanna Carolina dog i Stockholm 1808.

Peter Abraham Söderbom 1801-1870

Okt.1981

14.

1801- PETER ABRAHAM
1870

Peter Abraham föddes den 27.december 1801 tämligen kort efter föräldrarnas ankomst till Nyby glasbruk i Olhava i Finland. Som liten parvel upplevde han först flyttningen till Sandörsund och därpå återflyttningen till Stockholm. Där fick han tidigt börja sin glasblåsarbana som lärgosse vid Kungsholmens glasbruk, förmodligen under faderns överinseende. Efter familjens flyttning 1815 till Sköns glasbruk gick han där vidare inom yrket. Den bokliga bildningen blev det kanske si och så med, ty i Sköns husförhörslängd för 1818 - samma år som fadern gick bort - har Peter Abraham begåvats med en för den tiden mindre smickrande anteckning, nämligen: "Har glömt bort catechesen!" Man kan lätt föreställa sig den förtrytelse med vilken prästen nedpräntade detta för den då knappt 17-årige ynglingen så belastande faktum.

I slutet av 1823 hade Peter Abrahams äldre bror, Johan Niclas, lämnat Skön och flyttat till Kosta. Där hade han tydligen funnit sig väl tillrätta, ty fyra år senare lockade han - bruksledningen var naturligtvis införstådd - Peter Abraham att följa honom i spåren till den småländska bygden.

I november 1827 anlände Peter Abraham till Kosta. Han hade fått 75 rdr i respengar av bruket och färden torde ha gått - liksom tidigare för Johan Niklas - med båt från Sundsvall via Stockholm till Kalmar.

I Kosta blev han genast mästare med "egen verkstad och blåste mörkgrönt och ljusgrönt glas, buteljer, för 13 skilling per hytthundrade i begynnelselön".

Den 3.maj 1828 vigdes i Ekeberga kyrka "Mäster Peter Abraham Söderbom på Kosta med Pigan Brita Lena Malmström i Ekeberga". Det finns antecknat i brukshandlingarna att Peter Abraham i samband med bröllopet "köpte en guldring för 7 rdr, en hatt för 6 1/24 rdr och 5½ alnar svart kläde á 7 rdr alnen från en handlande i Jönköping".

I äktenskapet föddes fem barn:

Charlotta Helena	1828-1829
JOHAN PETER	1830-1904
Claes Abraham	1831-1923
Carl August	1833-1925
Helena Wilhelmina	1836-1913, g.Jacob Gleisner, glasblåsare

15.

1832 skall enligt traditionen - sonen Claes var då knappt årsgammal - konung Carl XIV Johan vid ett Kostabesök också ha kommit till Peter Abrahams hem och därvid nådigt låtit ett guldmynt nedfalla i den lille piltens vagga. Huru därmed förhåller sig kan aldrig uppenbaras. Något guldmynt har inte bevarats. Ett visst stöd för historien ger emellertid WEXJÖ BLADET som i sitt nummer av den 28 september 1832 utförligt refererar monarkens besök i Kosta veckan dessförinnan och beskriver hur "Hans Maj:t besåg Hyttan och glasblåsningen och utdelte penningar till arbetarne".

En anna tradition - berättad av min farmors far, Johan Ekström, för min farbror Erik Söderbom - vill göra gällande att Peter Abraham varje vecka brukade marschera den långa vägen till Lenhovda enkom för att köpa sitt lördagsbrännvin, vilket han nogsamtidigt förtärde vid återkomsten till Kosta för att "dymedelst komma i form till nästa veckas arbete!" Även om det på annat sätt är fastslaget att Peter Abraham enligt den tidens sed långtifrån föraktade starka drycker, torde det ligga mycken överdrift i skildringen, inte minst därför att det anrika gästgiveriet på Kulla gård, strax intill Kosta, säkert kunde tillhandahålla en aktad glasblåsarmästare allt vad som önskades i dryckesväg. Kanske hade Johan Ekström, själv upplärd som glasblåsare på Kosta och först på ålderns höst nykterist, sedan sin tid som lärning något litet horn i sidan till den drygt 25 år äldre mästaren.

Peter Abraham fick tidigt hjälp i arbetet av sina tre söner för vilka han också blev en god lärare. Johan Peter började som indragare hos fadern 1841, Claes och Carl 1843. Alla hade de emellertid ett par år dessförinnan biträtt i hyttan och alltså inträtt i yrkeslivet i sju- eller åttaårsåldern. För Claes, som definitivt lämnade hyttan först 1919, efter att de sista åren ha "knackat skärv", kom den sammanlagda tjänstetiden att uppgå till 80 år, en prestation som för visso vore värd en plats i Guinness rekordbok. Han var tillika en glad och vänsäll människa, god historieberättare och visste mycket om släkten Söderboms förgångna. Sonen Carl slutade sin mästarbana 1890 och kunde då se tillbaka på 51 tjänsteår, även detta aktningvärt. Bägge dessa bröder uppnådde f.ö. 92 års ålder.

1850 fick Peter Abraham med sin familj flytta in i deⁿ/då nyuppförda byggnad, som än i dag - i vart fall hos de minnesgodas - bär namnet "Söderbomsbyggningen". Där föddes - så småningom - min farfar Janne och dennes syskon samt min far Helge och min maka Gudruns mamma Gertrud. Den vackra byggnaden, som naturligtvis invändigt moderniserats, bebos alltjämt av brukets glasblåsare.

16.

Peter Abraham, som var tillförsäkrad pension från fyllda 50 år, slutade blåsa 1854. Han var då 53 år. Kanske var det hans dragning till brännvinet som gjorde att han då avbröt - eller måste avbryta - sin mästarebana. Efter den tidpunkten utförde han emellertid pressningsarbeten och dagsverken ända fram till dagen före sin död den 12. mars 1870. Inkomsterna under hans sista år var små. Enligt brukets räkenskapsböcker motsvarade förtjänsten ungefärligen vad han var skyldig för inköp av råg och korn genom brukets förmedling. I 1865 års husförhörslängd betecknas han och hans hustru av prästen såsom "utfattige". Förmodligen led de dock ingen nöd - de relativt välbärgade och framgångsrika sönerna torde ha sett till att så inte skedde. Uttrycket torde närmast ha sin grund i att vederbörande genom sin låga inkomst var befriade från att betala skatt.

Någon bouppteckning efter Peter Abraham har inte kunnat återfinnas i Uppvidinge häradsrätts handlingar. Hans efterlämnade ägodelar var kanske redan skiftade på hustrun och barnen.

Dödsorsaken har av prästen finkänsligt nog angetts på latin som "ab ebrielati", dvs dryckenskap. Det finns för oss ingen anledning att fördölja att dåvarande bruksförvaltaren Sohlberg, känd för att på ett konkret sätt ge uttryck för sin uppfattning, i ett brev av den 15. mars 1870 skrev till brukets ägare med vilken han så gott som dagligen brevväxlade:

"Gamle glasblåsaren och fyllesvinet Söderbom slutade i går sin ärorika lefnad och han dog troligen av brännvinsslag, och det är underligt att icke gubben för länge sedan supit ihjäl sig."

Det var väl segt virke i honom och uttrycket "ärorika lefnad" är i alla fall något att glädja sig åt.

Brita Helena - som på hösten 1870 fick sin första pension, 10 rdr - överlevde sin make i 12 år. Hon var 87 år när hon gick bort 1882. Hon hade fått se sin sonson Janne bli mästare vid bruket och kunde förmodligen inte utan stolthet betrakta sin sonsonson, den då ettåriga Helge, min far. Man har svårt att förstå att denna livskraftiga småländska under ett par år i följd på 1820-talet i husförhörslängderna betecknades såsom "sjuklig".

Brita Helenas föräldrar var brukssmeden Peter Malmström och Christina Börjesdotter. Den förre var född 1765 (ev.-66) ^{hade} och från Lenhovda kommit till Kosta 1791. Han gifte sig 1793 med Christina, född 1754 (ev.-55), som året dessförinnan blivit änka efter en rättare vid bruket, Nils Bengtsson. Med honom hade hon sonen Bengt Gustaf och dött-

17.

rarna Ingeborg Sophia och Johanna Lovisa, vilka alla senare kom att kalla sig Malmström. Ingeborg Sophia gifte sig med trädgårdsmästaren Carl Fredrik Forsberg och kom att bli mor till Peter Abrahams och Brita Helenas sonhustru Mathilda Helena (se kap. om Johan Peter), under det att Johanna Lovisa förenade sina öden med brukssmeden på Kosta Peter Stenberg.

Brita Helena föddes 1795 när familjen Malmström under några år bodde på torpet Bäckalund i Algutsboda. Efter återflyttningen till Kosta var hon föräldrarna till hjälp fram till sitt giftemål med Peter Abraham 1828. Hennes stöd torde ha varit påkallat av att fadern, Peter Malmström, fick sluta som brukssmed redan 1807 då han endast var några och 40 år gammal. Kanske han råkat ut för någon skada. Han och Christina flyttade då till backstugan på Ekeberga Stom. Där gick Peter bort i "lungsot" 1829. Christina överlevde honom till 1840 då hon 86 år gammal dog av "älderdom".

Peter Abraham och Brita Helena har bevarats åt eftervärlden genom en fotografisk bild. Ursprunget till denna torde vara en nu försvunnen daguerrotyp, sannolikt tagen omkring 1855. Bägge är prydligt upklädda och Peter Abraham bär kanske den svarta långrock som vi vet att han lät anskaffa klädet till inför sitt bröllop. Hans mörka, släta hår är välkammat och hans nästan fyrkantiga ansiktsform med tämligen markerade kindknötar låter oss ana en kraftfull viljemänniska som säkert kunde sätta både yrkesbröder och anförvanter på plats om så erfordrades. Det nästan krampaktiga greppet om hustruns hand liksom den starkt fixerade blicken har sin naturliga förklaring i dåtida långa exponeringstid - den lär ha varit uppåt 7 minuter! Det kan tilläggas att den bild man får av Peter Abraham på "fotografiet" visar en slående likhet med den mästare som förevigats på en akvarell av konstnären Kilian Zoll 1852, benämnd "Fönsterglasbläsning vid Kosta" (Nationalmuseum). Har vår käre Peter Abraham stått modell, även han normalt inte blåste fönsterglas?

Peter Abraham ligger liksom hustrun begravd på Ekeberga kyrkogård på en gravplats som tyvärr saknar minnesvård och där - enligt kyrkogårdsförvaltningen - ytterligare sex eller sju Söderbomar "lär" ha funnit sitt sista vilorum, senast i raden Peter Abrahams son Claes som gick bort så sent som 1923.

Johan Peter Söderbom 1830-1904

Okt.1981

18.

1830-
1904 JOHAN PETER

Johan Peter föddes den 27.januari 1830 i Kosta som äldste son till Peter Abraham och dennes hustru Brita Helena. Faddrar vid dopet var bruksbokhållaren Berzelius (bror till den store kemisten B.) samt Peter Abrahams äldre bror "Nicolaus" (Johan Niklas) och dennes maka Catharina Magdalena.

Johan Peter började tidigt i faderns verkstad och utvecklades snabbt till en mycket skicklig glasblåsare. Sålunda blev han redan 1846, vid 16 års ålder, "lärling med eget konto", vilket innebar att han var jämställd med mästarna. Han blåste då "hvitt glas för 32 och 24 skilling pr hytthundrade". Två år senare räknades han officiellt till mästarna och fick då "50 rdr i ved- och foderpengar och 30 rdr löneökning för tillökning å flere pjäser på hytthundradet".

På midsommardagen 1851 firade Johan Peter sitt bröllop i Kalmar med sin halvkusin MATHILDA HELENA FORSBERG. Vigseln ägde rum på "Skälby-Kungsladugård 5 mantal", där brudens far, Carl Fredrik Forsberg, var trädgårdsmästare.

Denne Forsberg, själv son till en trädgårdsmästare i Ryssby, Kalmar län, var född 1787. 1812 hade han kommit till Orrefors Jernbruk i Hälleberga, där han samma år gift sig med Ingeborg Sofia Malmström, styvdotter till smeden Peter Malmström och halvsyster till Peter Abrahams hustru Brita Helena.

Paret Forsberg hade sex barn¹⁾. Den yngsta, Mathilda Helena, var född på Skälby i december 1825. Bland dopvittnena återfinns den då ännu ogifta "Pigan från Kosta Brita Helena Malmström", alltså halvsyster till den nyblivna modern.

Mathilda Helena växte upp på Skälby men hade i slutet på 1840-talet tillfälligt plats i Hagby söder om Kalmar. I flyttningsattesten dit får hon vitsordet "god Christendom, ordentligt brukat Sakramentet, anständig vandel. Vaccinerad".

Man kan väl anta att Mathilda Helena ibland på Skälby haft besök av sin moster Brita Helena från Kosta och att denna stundom haft med sig

1) Christina Sophia f.1813, Anna Catharina f.1815, Carl Johan f.1817, August Fredric f.1819 samt Mathilda Helena.

19.

sin förhoppningsfulle äldste son, Johan Peter, den unge kostamästaren. Eller var det kanske Mathilda Helena som med sina sysstrar hälsade på i Kosta. Systemen Christina Sophia fann ju sin tillkommande i den unge brukssmeden Nils Magnus Stenberg.

I Johan Peters och Mathilda Helenas äktenskap föddes tre söner:

Martin	1851-1930
Arvid	1853-1926
JANNE	1856-1915

Martin och Janne kom att välja släktens glasblåsaryrke. Den förre blev mästare i Kosta men startade efter några år eget glasbruk i Kylleskruv. Efter tre år gick detta i konkurs. Han verkade sedan inom yrket i Tyskland men kom tillbaka och drev mellan 1893 och 1897 Berghems glasbruk. Även detta slutade med konkurs. Därefter fortsatte han som mästare först i Målerås och sedan i Björnkå till 1913 då han flyttade till Växjö, där han öppnade en sport- och fiskeredskapsaffär. Han dog i Bråås 1930. Han var gift med Agnes Torstensson.

Arvid gick den mera lärda vägen, läste medicin i Uppsala och blev järnvägsläkare i Bollnäs. Han gifte sig med Gerda Wigander och flyttade till Ulricehamn, där han verkade som provinsialläkare intill sin död. Jag träffade honom praktiskt taget varje sommar under min uppväxttid och minns honom som en patriarkalisk herre som knappast tålde någon motsägelse. Men han var också gladlynt och skämtsam, idkade trädgårdsodling och ännu under sina sista år biodling. Han gick helt upp i sitt yrke, där han ofta måste göra långa och tröttande resor till sina patienter runt om i bygden efter häst och vagn, en s.k. tidaholmstrilla körd av den trogne kusken Andersson som följt med honom från hans tidiga år i Bollnäs. Han var älskad av alla som han hjälpte, inte minst av dem som var i små omständigheter. Med sitt generösa sinne lag följde han inte gällande provinsialläkartaxa.

Johan Peter och Mathilda Helena fick naturligtvis anledning att då och då återvända till Skälby. Räkenskapsböckerna i Kosta lämnar uppgift därom. 1858 dog Mathildas far, Carl Fredric Forsberg vilken då efterträdades som trädgårdsmästare på Skälby av sonen Carl Johan. Året därpå gällde det ett bröllopsbesök. Då gifte sig nämligen Johan Peters bror Carl August med Amanda Sophia Köhlmark, som var dotter till inpektorn på Skälby Johan Peter Köhlmark.

Det kan i detta sammanhang tilläggas att min farfar Janne - enligt uppgift som Erik Söderbom lämnat - emellanåt brukade resa till Skälby för

20.

att hälsa på sina därvarande kusiner¹⁾. Umgänget med Forsbergarna fortsatte, i vart fall fram till 1906, då en ungefär 20-årig flicka Forsberg var gäst i Hålerås på Gertrud Söderboms bröllop med Gustaf Adolf Gustafsson. På bröllopsfotot har hon identifierats av min faster Gerda Foghammar.

Mathilda Helena blev bara 38 år gammal. Hon gick bort på nyårsdagen 1864, drabbad av "bröstont".

Ett fotografi av henne, taget omkring 1860, utvisar en välproportionerad skönhet, klädd enligt tidens mode i krinolin och i hennes knä vislar en baretartad liten hatt med långa band. Ansiktet, som ger ett öppet och rättframt intryck, inramas av ett välkammat mörkt och uppenbarligen krusigt hår, som hon tycks ha gett i arv till åtskilliga av sina efterkommande.

Bouppteckningen efter Mathilda Helena upptar en behållning på nära 5.300 rdr, ett för den tiden icke obetydligt belopp. Familjens lösöre är minutiöst redovisat och ger en bild av ett bo med god standard. Mathildas garderob var rikt utrustad. Bland "diverse varor" kan nämnas 2 båtar, nät, 1 wagn, 1 ko och 11 höns, 2 vävstolar och 3 spinnrockar. Husfliten var säkert stor och man levde ju på självhushållningens tid. Boets skulder var ringa. Fordringarna var däremot stora, omkring 6.000 rdr. Tydligt hade Johan Peter ett generöst sinne-lag. "Tapetfabrikören Norling i Nybro", vars hustru var kusin till Johan Peter, var skyldig hela 3.000 rdr. Bröderna Claes och Carl hade skulder på omkring 300 rdr vardera. "Orgelnisten Forsberg i Mörbylånga" var skyldig 100 rdr och "trädgårdsmästaren Alfrid Forsberg i Calmar gamla stad" drygt 400 rdr. Därtill kom en mängd smärre fordringar.

Johan Peter inlöste under loppet av 1864 de tre minderåriga sönernas andel av boet och lösenbeloppen förvaltades av kyrkvärden Carl Johan Petersson i Ryd, vilken utsetts till förmyndare för barnen. Man får hoppas att Johan Peter också tillgodosåg "den piga som hade en årslön inestående".

Under sitt första änkingsår började Johan Peter överväga en flyttning från Kosta bruk för att i stället bli delägare i ett planerat

1) Carl Georg f.1853, Anna Charlotta f.1854 och Johan Fredrik Niklas f.1858

21.

glasbruk i Boda. I en minnesskrift om detta glasbruks historia kan man nämligen läsa:

"År 1864 beslöt 3 glasarbetare vid Kosta glasbruk att starta eget företag inom denna bransch. Dessa glasarbetare var Viktor Scheutz, Erik Vidlund samt Johan Söderbom."

De bägge förstnämnda blev de drivande krafterna och den första smältan i det nya glasbruket i Boda blåstes i september 1866. Vid den tidpunkten var Johan Peter ännu i tjänst vid Kosta. Först i augusti 1867 inflyttade "Glasfabr. J.P. Söderbom med hustru och barn till Algutsboda, 4 manspersoner och 2 qvinnspersoner".

Före denna flyttning hade Johan Peter ingått nytt äktenskap. Redan på sommaren 1865 hade han nämligen gift sig med Lovisa Charlotta Lindblom från Ekeberga, dotter till urmakaren mm Johan Lindblom. Med henne fick Johan Peter barnen:

Anna Ingeborg 1866-1919, g. J.B.Sjöstrand
Gustaf Pritiof 1869-1945, g. Hedvig Palm

Med till Boda följde alltså förutom hustrun och den lilla Anna de tre sönerna i det tidigare äktenskapet. De torde först ha bott i "den röda byggnaden" - numera försäljningslokal - och därefter i ett för dem nybyggt hus, beläget i skogskanten i närheten av den s.k. Patronbyggnaden.

I december 1870 köpte Johan Peter en del av brukets mark, 1/12 mantal av Förlångskvarn, av sina medintressenter Scheutz och Vidlund. Av för oss obekant anledning upphörde emellertid kort därefter samarbetet och köpet återgick påföljande år. I samband därmed återflyttade till Kosta

"Glasfabr. Joh. Peter Söderbom med hushåll, 3 mans- och 2 qvinns-personer, Martin S. glasfab. och Arvid S. stud., samtliga från Algutsboda"

Janne är i detta sammanhang ej redovisad. Han torde antingen ha återflyttat tidigare eller blivit kvar ännu någon kortare tid i Boda. Vi vet att han varit lärling där.

I Kosta återupptog Johan Peter sin verksamhet som mästare. Han var kanske inte alltid så lätt att tas med men det hörde väl till tidens sed att mästarna skulle ha en särställning. En gammal glassmältare, Axel Alex, har berättat från 1870-talets slut - han var då 7 år gammal - följande:

"Morgonens första uppdrag var att ställa i ordning i glasblåsarverkstaden, att väl och aktsamt temperera sin mästare Johan

22.

Söderboms träskor och att därefter skynda till hans bostad i den s.k. Söderbomsbyggningen och väcka honom genom skonsamma knackningar på sovrumsfönstret! Om väckningen inte skedde enligt nämnda ritual, var det bäst att vara snabb i vändningarna för att undgå vederbörandes vrede."

Hur det dagliga livet förflöt i Kosta vet vi inte särskilt mycket om. Man hade emellertid trädgård att sköta liksom grisar och höns, ibland också kor - man levde ju på självhushållningens tid. Trädgårdsodling hörde alltid till Johan Peters intressen, som kanske dock mest dominerades av jakt och fiske, inte minst det senaste. I dottern Annas brev till sin dåvarande fästman 1886-1887 finner man bl a: "Som Du vet är det Fars älsklingsnöje att fiska". Och något senare: "Far har denna vecka fiskat rätt bra. Förutom en hel hop småfisk har han fått en gädda på 12 skålpund och en abborre på 3." I sistnämnda brev tillägger hon om släkten: "Felix Ekström (bror till min farmor och en av Kostas skickligaste glasblåsare genom tiderna) och Tilda Söderbom (dotter till Claes) skola i dag resa till Wexiö för att beställa förlofningsringar".

Johan Peter hade efter återkomsten från Boda fått ett nytt kontrakt med Kostabruket, innebärande att

"Söderbom skulle ha samma förmåner och villkor som de andra mästarna med undantag för spannmålen, som endast fick uttagas med 1 kbfot för varje medlem av hushållet och betalas med medelvärdet av Brukets inköpspris. Arbetsslönen för varje hytthundra vitt glas bestämdes till 33 öre för de första 30 hytthundradena och därefter 65 öre för överskjutande. Vidare skulle ugnsmurning betalas med 83 öre pr dag och pottinsättning skulle betalas med 25 öre till laget för varje insatt potta, vilket delades lika mellan mästarna."

Kontraktet gällde med 1 års uppsägningstid och Johan Peter tillförsäkrades en årlig pension av 40 rdr rmt från 50 års ålder, om han då ej förmådde sköta sin verkstad, samt 20 rdr till hustrun så länge hon överlever maken och förblir ogift. Detta kontrakt uppsades emellertid i februari 1878 och Johan Peter skulle avflytta året därpå. Orsaken härtill är för oss okänd liksom vart avflyttningen skulle ske. Någon flyttning kom dock inte då tillstånd utan Johan Peter kvarstannade - mot en mindre löneförhöjning.

I augusti 1886 hade Johan Peter däremot definitivt bestämt sig för att sluta och i samband därmed bosätta sig i Hovmantorp. Om detta skriver Anna, dottern, till sin bror Gustaf i september samma år:

23.

"I förra veckan köpte Far af Petter. Stället kostar 8.200 kr. Det är bestämdt att vi ej skola flytta dit förrän 1.juni. Johanneshus heter stället. Jag tycker det namnet ej låter synnerligen trefligt."

Och i Hovmantorps inflyttningslängd för juni 1887 står också mycket riktigt angivet: "Inflyttade från Ekeberga Glasfabr. Johan Peter Söderbom med hustru, Fröken Anna Ingeborg Söderbom, Bokhållaren Gustaf Frithiof Söderbom."

Därmed var också Johan Peters glasblåsarbana till ända även om han något senare kom att i Hovmantorps husförhörlängd betecknas som "Inspector vid Sandviks glasbruk". Johan Peter hade varit - enligt en skrift från Kosta - en av brukets skickligaste glasblåsare, jämställd med Kith och Portner. Och det tilläggs: "Han satte flitigt in pengar i Sparbanken, prenumererade på Calmar-Posten och hade en årsinkomst på 1300-1400 rdr. För denne enligt den tidens begrepp tämligen välbärgade mästare skulle de ekonomiska villkoren snart nog komma att radikalt förändras!"

Johanneshus - stundom kallat även Johanshus - står kvar ännu i dag i vinkeln mellan vägen bort mot glasbruket och "höga vägen", dvs backen upp mot nuvarande Kalmarvägen. När Erik Söderbom besökte Hovmantorp 1975 skrev han: "Farfars hus var sig mycket likt, fastän verandan med all snickarglädjen var borta, likaså de stora kastanjerna mot landsvägen. Och av trädgården med astrakanträd och drivbänkar och grönsaksland fanns förstås inte ett spår". Johan Peter bebodde själv bottenvåningens ena hälft. I den andra flyttade ¹⁾ hans sväger, f.folksskolläraren Anton Flamén in med maken Vilhelmina, född Lindblom. Övervåningen beboddes först av sonen Janne med familj intill dess ett nybygge för deras räkning blev färdigt intill glasbruket. Därefter hyrdes den ut, varvid bland andra brodern Carl, sedan dennes maka Amanda gått bort, bodde där mellan 1899 och 1901, då han flyttade till sina döttrar i Uppsala. Ytterligare ett hus fanns på tomt. Detta användes av Johan Peter en tid som bagari och i källaren tappades och såldes öl och svagdricka som fatvis köptes från ett Växjöbryggeri.

1890-talet kom att präglas av ekonomiska bekymmer och sjukdom. Redan 1888 då Sandviks glasbruk uppfördes torde Johan Peter ha satsat vissa belopp i anläggningen. I januari det året skriver dottern

¹⁾ 1893

24.

Anna: "Far och Janne äro nu så lifvade för att bygga glasbruk, måtte det lyckas för dem." Tre år senare går tonen mera i moll: "Glasbruket har i dessa dagar fått förlora rätt mycket. Protesterade vexlar har måst inbetalas. Far har ju ock ett stort lån i Lenhofvda Sparbank som ock skall amorteras i denna månaden."

Sonen Martin hade måhända också förorsakat Johan Peter penningbekymmer. Den förre hade redan ett misslyckande bakom sig - Kylleskrufs glasbruk med dess snabba konkurs - och 1892 stod han i begrepp att överta Berghems glasbruk i Älghult, förmodligen med ekonomisk hjälp av Johan Peter, vars tillgångar snabbt rann undan. Dessutom hade Johan Peter med sitt uppenbarligen generösa sinnelag biträtt Anna och hennes make, dåvarande komministern J.B.Sjöstrand, med vissa penningförsträckningar - dennes knappa lön förslog inte särdeles långt.

I juni 1892 skriver Anna från en vistelse i Hovmantorp till sin make:

"Hos Arvid har Far icke fler pengar än som motsvarar hans skulder. På bageriet förtjenar de icke mera än att de nått och jemt kunna lefva derpå. Icke tycker jag det vore roligt att de hjälpte oss så mycket att de sjelfva icke hade hvad de behöfva till döddagar. Du får lof att försöka att på något vis reda Lenhofvdalånet för denna gången. Blifva vi av med detta så tycker jag att vi skulle kunna dra oss fram om vi ärligt försökte spara, knoga och arbeta. Mor och Far tycka att de äro gamla och känna sig trötta."

För närmast påföljande år saknar vi anteckningar men i oktober 1896 skildrar Anna vid ett förnyat hembesök läget:

"Dålig är Mor men jag hade föreställt mig henne sämre. Med försäljningen av dricka går det dåligt, hon är van vid att i huset ha godt om mat och nu tycker hon att huset är tomt på allt möjligt, icke har hon pengar att köpa in någonting för, icke har hon materialier till något arbete. Så har hon själsqual, hon säger att Satan har fått makt med mig, och så klagar hon öfver att hon icke kan tänka riktigt."

Och någon vecka senare skriver Anna att brodern Gustaf varit på besök i Hovmantorp och sökt att få bägge föräldrarna med sig hem till Berghems glasbruk. Det ligger nära till hands att tro att även Johan Peter drabbats av sjukdom - kanske något lättare slaganfall - eftersom Anna använder formuleringen "Gustaf ville ha ett bestämdt besked på att Far skulle följa med honom hem."

Någon flyttning synes emellertid inte ha blivit av. Påföljande år, 1897, gick Berghems glasbruk i konkurs. Förlusterna torde främst ha drabbat Arvid Söderbom, som vid åtskilliga tillfällen hade uppträtt som släktens finansiär. Men bekymren gick naturligtvis inte spårlöst förbi Johan Peter. Samtidigt ökade undan för undan de

25.

ekonomiska svårigheterna för Sandvik. 1902 blev ett bedrövelsens år med konkurs för såväl Johan Peter som Arvid och Janne. I slutet på juni blev Lovisa Charlotta "mållös" och avled någon vecka senare. Samtidigt blev Johan Peter allt sämre och kunde - enligt brev från Arvid - "ej sköta sig sjelf såvida ingen påminner honom om både ett och annat". I december övervägde man att förflytta honom till Anna. Detta blev dock ej av. I stället kom han att följa med Janne, när denne i januari 1903 lämnade Hovmantorp för att i stället bosätta sig i Åfors. "Nu är han der", skriver Arvid, "och enligt brev från honom är han mycket nöjd och belåten." Och Anna svarar Arvid: "Så roligt att Far trifs så bra hos Jannes. Det är lugnt och godt att veta det."

Vistelsen i Åfors blev ett kort mellanspel, eftersom Janne redan efter ett år kom att flytta till Målerås. I samband därmed diskuterades tydligen återigen att överföra Johan Peter till Anna. Men timglasets rann fort ut och i januari 1904, kort före flyttningen till Målerås, skrev Arvid till svågern J.B.Sjöstrand: "Antagligen behöfver han om någon månad ej mer någon vård, så skral är han."

Den 15. februari 1904 gick Johan Peter bort. Arvid berättar: "Efter ett par dagars vistelse på Målerås föll han omkull inne i rummet och bröt lårbenshalsen. Dagen efter inkomsten på lasarettet (Växjö) fick han ett slaganfall, som ändade lifvet."

I bouppteckningen anges helt kort: "Bott hos och vårdats av sonen Janne." Som enda behållning i bouppteckningen redovisas ett kon-
tantbelopp av 28:25 kr! Mycket hade sannerligen offrats på det svenska glasbruksaltaret!

Johan Peter har funnit sitt sista vilorum på Hovmantorps kyrkogård. En gravsten lär intill mitten på 1960-talet ha utvisat den närmare platsen. Stenen borttogs emellertid då, enär den "stått ostadigt" och, liksom en del andra gravstenar, nedgrävdes "i vigd jord intill kyrkogårdsmuren". Sic transit gloria mundi.

De fotografier som finns bevarade av Johan Peter, det äldsta från 1874,¹⁾ ger intrycket av en fryntlig och ganska välmående familjefar och man har svårt att inse att han skulle ha utgjort någon större skräck för de yngsta lärlingarna. Men skenet kanske bedrar. Gerda Foghammar minns honom som enbart "vänlig och snäll". Kanske humöret

1) Ett äldre har återfunnits från slutet av 1860-talet

26.

hade mildrats med åren. Något "vallonskt" drag kan inte spåras. Erik Söderbom beskriver hans hår som rakt och rödlätt och även kindsägget var rödaktigt; näsan var väl närmast en tämligen liten och rund uppnäsa. Och Erik tillägger: "Jag minns honom som en mestadels vänlig gubbe med humoristisk blick i ögat. Alla tycktes ha den största respekt för honom. Han rörde sig mellan sina drivbänkar med försiktighet och förflyttade sig inomhus och på trädgårdens gångar med små steg - han hade kanske redan då (vid sekelskiftet) haft någon liten hjärnblödning." Den sista bilden vi har av Johan Peter, från 1895 (ev. 1896) visar honom i kretsen av kära anhöriga där han med stilla och patriarkaliskt lugn betraktar fotografens ansträngningar att föreviga ögonblicket.

Bilaga 10 Johan August M:son Ekström 1832-1915

Bilaga 10.

Jan. 1981

1832- JOHAN AUGUST MAGNUSSON EKSTRÖM
1915

Johan August Magnusson Ekström var min farmors far. Om honom och hans förfäder vet vi följande.

HÅKAN JONSSON, född vid 1600-talets början, bebodde först Enghults och sedan Åhults gård i Lenhovda. Han var gift två gånger och fick i sitt senare äktenskap sonen SIMON.

SIMON HÅKANSSON flyttade inom Lenhovda till Nöbbeleds by. Han blev så småningom häradsdomare. År 1669 fick han sonen HÅKAN.

HÅKAN SIMONSSON blev efter studier och prästvigning i Uppsala 1705 präst i Ekeberga. I samband därmed tog han sig namnet NEANDER. Prästsysslan behöll han i nära 60 år. Det berättas att han under predikan alltid var iförd träskor, annat ansåg han som flärd. Han avled 1763, 94 år gammal. 1707 hade han gift sig med prästdottern Christina Schatellovia. 1711 föddes dottern BRITA.

BRITA NEANDER var i sitt andra äktenskap gift med bonden ANDERS HÅKANSSON i Källeskrub, Ekeberga. I slutet av 1750-talet flyttade man till Åhults gård där Brita dog 1785. I äktenskapet föddes 1752 sonen SAMUEL.

SAMUEL ANDERSSON bosatte sig så småningom i Transjö, Ekeberga, där han gifte sig med Kerstin Persdotter. Han blev kyrkvård och dog 1839, 87 år gammal. Sonen MAGNUS föddes 1796.

MAGNUS SAMUELSSON flyttade 1829 till Rislycke, strax väster om Kosta bruk. Där gifte han sig med Maria Nilsdotter från Muggehult. Paret fick åtta barn varav fem dog helt unga. Vuxen ålder nåddes endast av döttrarna Christina Charlotta och Johanna samt den 1832 födde sonen JOHAN AUGUST.

Magnus anges först som "brukare" av Rislycke¹⁾ men flyttar snart över till backstugan. Han har då blivit forkarl åt Kosta och kör till Kalmar, Karlskrona och Växjö efter säd, tegel, sten, lera och brännvin med oxspann - kanske var det hästar då "patronaget" och deras fruar skjutades till Växjö! Han timrar också åt bruket och uppbär tidvis "stopparlön". I mitten på 1840-talet har han blivit "stampare" vid den då nyuppförda "krossen" vid Catrinefors - det var kiselsten som krossades för smältning till glas - omkring 3 km väster om Kosta hytta. 2)

1) Magnus skrev kontrakt med Kosta bruk, som ägde Rislycke, 1830. Kontraktet hävdades först 1840. Han brukade sälunda gården jämsides med forsysslan.

Johan August Ekström 1832-1915

2.

I kyrkböckerna kallas han "materialförvaltare". 1850 uppfördes intill "krossen" ett bostadshus "14 x 8 x 5 alnar innehållande rum och kam-mare, täckt av näver och torv, allt för en byggnadskostnad av 171 Rdr". Familjen flyttade då in i denna; möjligen har man redan något tidigare kommit dit och inhyst sig i något provisorium - enligt en anteckning i en husförhörslängd har nämligen Magnus flyttat från Rislycke 1846. I september 1852 rycktes Magnus Samuelsson bort av "förkylningsfeber". Makan, Maria Nilsdotter, torde ha bott kvar på Catrinefors fram till sin död 1866. Hos henne vistades till 1861 dottern Christina vilken 1858 fött en son, Carl Vilhelm.

Verksamheten vid Catrinefors, där också ett sliperi uppförts, torde ha bedrivits fram till början av 1890-talet. I dag är alla anlägg-ningar skövlade. Kvar är endast en stor källare med ett mäktigt sten-valv. Troligen har denna byggts av Magnus, kanske med hjälp av sonen Johan. Strax intill rinner en numera svag strömfåra, bitvis dirigerad av en bastant stenvägg. Men skovelhjulet som vilade på denna liksom maskineriet som levererats från Owens Verkstad i Stockholm är för all-tid borta.

- 1) JOHAN AUGUST MAGNUSSON var alltså född på Rislycke. Sannolikt började han sin glasblåsarbana redan under 1840-talet då han bodde på Rislycke eller på Catrinefors som han lämnade 1853. 1852 är han upptagen som glasblåsarlärling med eget konto. Året därefter är han betecknad som "indragarlärling" hos mästaren Victor Scheutz. Han heter så långt ännu Johan Magnusson. Påföljande räkenskapsår, 1854-1855, har han avan-cerat till "glasblåsare" och kallas då Johan Magnusson EKSTRÖM. Han avlönas till september 1856, dvs vid den tidpunkt då han av någon an-ledning har beslutat sig för att lämna Kosta. Färden ställs mot Eda glasbruk i Värmland.

Resan måtte - järnvägarnas tid var ju ännu inte kommen - ha gått gans-ka raskt. Redan i mitten av oktober är han i Eda antecknad som in-flyttad. Samma vecka anländer också till Eda - fast från annat håll - i sällskap med en av sina bröder den 20-åriga Ulrica Grundel. Hon skulle knappt två år senare komma att bli Johan Ekströms hustru. Hen-nes far, farbröder och farfar, som alla var glasblåsare från Böhmen i dåvarande Österrike hade 1803 kommit till Sverige, närmast till Årnäs glasbruk i Forshems socken i Västergötland. Efter detta bruks-brand 1818 överfördes personalen till Bromö glasbruk i Torsö socken, beläget på en ö i Vänern inte långt från Mariestad.

- 1) Redan 1844 utbetalas till fadern "indragarlön" för sonen Johan Augusts räkning.

3.

I slutet av juli 1858 stod giftermålet mellan Johan och Ulrica. I Eda föddes så sonen Felix 1859, Anna Maria - min kära farmor - 1860 och 1864 Lovisa, sedermera gift Lycklig.

Senare på året 1864 beslöt sig Johan för att flytta till Sandö glasbruk uppe vid Ångermanälven, kanske på rekommendation av en av Ulrikas bröder, Johan Ludvig, som arbetat där någon tid men själv återkommit söderut. Det måste ha varit en besvärlig färd för familjen - med tre små barn - den långa landvägen upp mot norr. Väl ditkomna tycks man emellertid ha trivts bra. Erik Söderbom har hört sin morfar berätta om det givande fisket, om färder med den segelbåt han skaffat sig och om hur de sett lapparna vintertid driva sina renhjordar ned till betekring Ångermanälvens nedre lopp. På Sandö föddes 1867 dottern Ida, sedermera gift Dahlqvist, samt ytterligare en dotter, Mariana, död späd.

Kanske längtade man trots allt söderut, ty 1870 bar det iväg till Limmareds glasbruk i Västergötland. Om Limmaredstiden vet vi egentligen ingenting annat än att de äldsta barnen där gick i skolan. Och dottern Sara, på älderns höst gift med ungdomsvännen Gottvald Söderbom, föddes i Limmared 1871.

På senhösten 1875 var det så dags för familjens sista stora flyttning. Johan återvände då till sin barndoms Kosta. Han började som mästare på nyåret 1876 och förblev sedan Kosta trogen fram till 1915. Han blåste framför allt "hvitt glas" vilket fortgick fram till 1893. Därefter torde han främst ha utfört dagsverken.

På sommaren 1880 gifte Johan bort sin äldsta dotter, Anna, med mästaren Janne Söderbom, min farfar. Janne sägs ha fattat tycke för den unga Anna redan när hon ankom som 15-åring till Kosta per häst och vagn. Järnvägsbygget var ju vid den tiden ännu inte fullbordat.

Johans hustru Ulrica - min fars mormor - har betecknats som den hjälpsamma, fromma och gudfruktiga. Genom några bevarade brev från henne till dottern Ida Dahlqvist, skollärare- och prästfru, får man åtskilliga inblickar i det dagliga livet på Kosta, närmast tiden 1888-1896.

"Sara slutade vår väf i går, den var 65 alnar, du vil väl veta vad den skall vara till, 20 alnar flanäl till pappa, ett par lakan, 6 örngott och nattrojor för rästen". (1888)

"Så mycke potatis ni fått, vi har fått omkring 8 tunnor. Sara har brätt med ett par hängsle åt Pappa, Sara bakar väl en krans till Lördag, roligt om någon ville komma och smaka den. Pappa har ej fiskat något på det nya draget, han har ingen tid att fiska nu". (1889)

4.

"Pappa är så frisk, när det är stormväder så är det så krångligt i hyttan med smältningen, då kan han ej låta bli att gå till sjön, han har nu flera gånger fiskat rätt många och granna gäddor. - Sara har kardat ull som hon skall spinna. - Gertrud är nu hos oss, hon skall börja läsa (hon var 6 år då), jag har nu läst i 14 dagar men ännu kan hon ej alfabetet (!)". (1890)

"Det vore svårt för mig att skiljas vid Pappa (för att resa på besök till Ida). Du känner Pappas lynne hur tyst och sluten han är, när ingen är hemma när han kommer ifrån arbetet så är det ännu tråkigare för honom". (1890)

"Pappa är på Hofmantorp, han tycker tiden är lång när han ej har selsättning, arbetet här i hyttan börjar ej på detta året, vi vet ej när, det är nu långt större byggnation. - Mattorna har vi väfvet för längesen, vi har nu slaktat en liten gris och köper en oxränta, denna vecka skall vi byka och baka. - I dag har jag fått brev från Hofmantorp. Pappa hjälper till på magasinet". (Dec 1890)

"Får jag vara kry så skall jag knyta sölfv åt dig. - Pappa är ännu på Hofmantorp. I medjen på nästa månad säges det bli färdigt vid den ena ugnen". (Jan 1891)

"Pappa arbetar, det går så dåligt i hyttan så förtjensten blir så liten. - Vi har satt vår potatis och lite spenatfrö. - Vi har nu satt upp väf till gardiner af oblekt garn, får se hur det tar sig ut, starcka blir de". (Maj 1891)

"Pappa håller på i hyttan varje dag, han börjar nu att tröttna". (1894)

"Denna vecka har pappa ej arbetat, det går så krabbigt, deglarna gå sönder. Nu har Pappa gått till Docktorn för sin fot, den är svulnad, han har ej någon värk som väl är. Nu har jag stickat stora linstrumpor som han begagnar nu". (Juli 1895)

"Felix är upptagen, har musik varje kväll musikläraren är här. - Tänk Pappa som arbetar nu som förr så mycke mer som arbetstiden har blivit ändrad så de börjar kl. 3 på morgonen en vecka och slutar kl. 12, en vecka börjas kl. 12 och slutar kl. 9. - Nästa vecka skall vi slakta en gris, godt jag finge vara kry så jag kan sköta om det. Får jag haffa hällsa så orkar jag baka till Jul. Vi behöfver ju ej så mycke som godt är. Du vet, det är alltid så svårt i bakhuset". (Nov 1895)

"Janne är ute och reser, säljer glas, alla är krya utom lille Erik, du kan ej föreställa dig hur dan han är af utslag, har varit ett helt år, inget tycks hjälpa. - Anna har skickat en lång dräll som jag skall sy. Pappa har ledigt denna vecka glasugnen lagas". (Jan 1896)

"Pappa är så snäll, han gör allt hvad han kan för mig. - Pappa arbetar för varje dag, jag tycker han börjar att tröttna och det är ej underligt. - Nu måste jag sluta, jag är så trött". (Maj 1896)

"Anna lilla, vill du vara snäll och skicka 1 kilo dietbröd, den sjuke August i Skärjöl var nu inne och bad oss. - I dag är jag bättre Herran vare tack och lof som är så stor i nåd och barmhertighet. (20 juni 1896)

Ett par månader efter sistnämnda brev, som vittnar om viljan att vara andra till hjälp, fick Ulrica själv lämna det jordiska. En vacker gravsten i svart granit pryder hennes sista vilorum på Ekeberga kyrkogård.

Efter Ulricas död hjälpte Johan tidvis till hos svärsonen Janne på Sandviks glasbruk, förmodligen närmast under de perioder då driften

5.

/Svär

på grund av maskinella svårigheter i Kosta stod stilla eller var reducerad. På Kosta delade han bostad med den jämnåriga Clas Söderbom och bägge var inkvarterade i maten hos Clas/son Felix. Efter sekelskiftet, då båda lagt pipan på hyllan, föredrog de att göra nytta genom att "knacka skärv" framför att meditera i gungstolen.

Johan torde, inte minst i yngre år, knappast ha varit någon avhållsman. Bränd_a och destillerade drycker hörde till tidens sed, vilket kan be-
lysas med statistik från Bda glasbruk, där ju Johan arbetat. 1850 de-
lades där genom bruksledningens försorg under 8 månader ut brännvin
eller konjak vid minst 214 tillfällen, varvid "vanligt arbetsfolk fick
brännvin, glasblåsare konjak. "Drickespenningar" och "räkningssupar-
ne" hörde till ordningen. Det var säkert inte lätt att stå emot. Vi
tror oss emellertid veta att Johan hade ett gott ölsinne och att hans
törst hölls inom mycket rimliga gränser genom hustru Ulricas försorg.
Mot slutet av sin levnad slutade Johan helt med brännvinet. Om dett
berättar dottersonen Erik:

"På besök i Kosta fick jag en gång följa med morfar Johan till hans
lya. Då visade han mig stolt, efter att ha låst upp ett skåp, en sli-
pad karaff med brännvin. Han tog ut den, höll upp den framför mig och
sa: 'Inte en droppe har jag smakat på ett helt år och det här bränn-
vinet skall vara till min begravning.' Och så låste han in karaffen
och stoppade nyckeln i västfickan. Saken var den att han en gång när
han satt och knackade skärv fick en flisa i ögat och doktorn, troli-
gen Arvid Söderbom, som tog bort flisan och behandlade skadan, hade
strängeligen förbjudit honom smaka sprit, ty då skulle han drabbas av
blindhet. Han gick länge med en svart lapp för ögat."

I maj 1915 gick Johans svärson, Janne Söderbom bort. Den senare hade
några år dessförinnan flyttat till Älvsered i Västergötland, där villa
Björkhaga uppfördes åt honom och hans Anna. Johan Ekström lämnade då
Kosta för gott och flyttade till sin dotter på Björkhaga. Från somma-
ren 1915 har jag själv ett klart minne av denne gamle kämpe som till-
bringade åtskilliga av förmiddagens timmar på vedbacken för att vid
83 års ålder sysselsätta sig själv och samtidigt sörja för vinterbeho-
vet av ved. Vi småpojkar, närmast Gösta, Sven och jag, brukade hålla
honom sällskap en stund då och då, kanske inte av intresse för vedhugg-
ning utan fastmer för det faktum att den gode Johan välvilligt delade
med sig av det förråd av godis i form av "kandissocker" som han förva-
rade i någon ficka för att därmed - i frånvaro av starkare saker -
förljuva sin och andras tillvaro.

Johan hade emellertid helt kort tid kvar att leva. Strax före julen
1915 gick han bort och fick sin grav på Älvsereds kyrkogård, strax in-
till svärsonen Jannes. Johan Ekström var vid sin bortgång 83 år gam-
mal. Han var grånad, något mager men ännu lika rak i ryggen som vi

6.

funnit honom på porträtt från 1870-talet, denne man vars smäländska härstamning har kunnat följas allt ifrån 1600-talets början. Hade källskrifterna medgett en blick ytterligare ett femtiotal år tillbaka i tiden, kunde vi måhända fått veta om hans förfäder kämpade med eller emot Dacke.

Bilaga 11 Kort historisk bakgrund

Bilaga 11.

Kort historisk bakgrund 1720-1870

JOHAN 1720-1760 Johan föddes det år då Karl XII:s syster, Ulrika Eleonora, överlät regentskapet på sin gemål, Fredrik I. Den egentliga regeringsmakten kom dock närmast att vila på Arvid Horn, centralgestalten under den efterföljande frihetstiden.

Sverige var hårt skakat av de oavbrutna krigsåren fram till 1718. I en dåtida skrift talas om allmogens eländiga tillstånd och hur "Kongl. Maj:t täcktes i nåder förutna dem att nyttia barken av träen på allmänningarna av kronoskogarna där de den betarva till att släckia deras hunger med". Johans ungdomsår var förmodligen inte så lätta.

Från 1727 års riksdag kom emellertid nytt hopp. Partistriderna upphörde och alla ville vara med att arbeta på fosterlandets förkovran. Stora framsteg gjordes också, inte minst inom handeln, där kontakten med omvärlden ökade. 1733 återkom till Göteborg, vällastat, det första skepp som avseglat till Ostindien. Industrin och bergsbruket började ta fart och åtskilliga förbättringar skedde inom jordbruket.

1738 stod hårda strider mellan hattar och Mössor. Arvid Horn, själv mössa, tvingades avgå. 1741 utbröt på hattarnas tillskyndan ett illa planerat och från svensk sida dåligt lett krig mot Ryssland. Det slutade med en ganska snöplig svensk kapitulation i Helsingfors.

Kriget följdes av en del oroligheter inom landet. En upprorsstyrka på omkring 5.000 man, främst från Dalarna, marscherade 1743 in i Stockholm. Kanske Johan, då 23-årig, bevittnade dess skingrande på Gustaf Adolfs torg?

Under sommaren 1751 inträffade i olika delar av Stockholm en serie mordbränder som skakade befolkningen. Kungsholmen torde inte ha drabbats men skräcken kanske nådde dit. Samma år efterträdde Fredrik I av den maktlösa Adolf Fredrik, inte minst bekant för sin kärlek till svarvstolen. Det blev rokokons tid i Sverige, franskinspirerad och starkt stödd av drottningen, Lovisa Ulrika. Måhända kunde Johan från sin hemtrakt kring Kungsholms kyrka ibland beskåda drottningen när hon i sin vagn och med sitt säkert lysande följe kom åkande till eller från sitt älskade Drottningholm.

1756 nedslogs ett försök att skaffa kungen ökad makt. Åtskilliga höga herrar fick framför Riddarholmskyrkan och i stora människoskarors närvaro vandra till stupstocken. Fanns Johan bland åskådarna?

1757 börjades det onödiga pommerska kriget som pågick fram till 1762. Det kostade bara pengar och kraft och slöt utan vinst eller förlust.

Mot slutet av Johans levnad genomdrev ständerna ett brännvinsförbud. Det var naturligtvis svårt att upprätthålla. Enbart i Stockholm hade man sålunda under en enda månad att avdöma ett tjugotal mål mot överträdelse av förbudet. Brännvinsförbudet var närmast ett led i strävan att minska den då dyrbara spannmålsimporten. Det avskaffades 1762.

Johans tid bjöd också på kulturella framgångar. Av hans samtida skall här bara nämnas Olof von Dalin, Hedvig Charlotta Nordenflycht, Gustaf Philip Creutz och Gustaf Fredrik Gyllenberg. Carl von Linné, som en tid varit läkare i Stockholm, hade sin storhetstid under Johans sista år.

2.

JOHAN Under Johan Erics ungdomsår nådde striderna mellan hattar och mössor
ERIC(I) sin höjdpunkt. Alla medel ansågs tillåtna, blott det gagnade det egna
1751- partiet. Subsidier - understöd och mutor - lämnades villigt av både
1783 Frankrike och Ryssland. Landets ekonomi försämrades starkt med nedlag-
da fabriker och arbetslöshet som följd.

Mot slutet av 1760-talet, när mössorna haft makten en tid, utbröt oro-
ligheter i Stockholm. Man krävde maktskifte. Ett sådant kom också
till stånd på en riksdag i Norrköping 1769-1770. Men läget förbättra-
des inte nämnvärt därigenom.

1771 dog plötsligt kung Adolf Fredrik av "hetvägg, surkål, kött med ro-
vor, hummer, kaviar, böckling och champagne". Menyn kontrasterar mot
läget inom landet. Svår hungersnöd rådde och svälten krävde så många
dödsoffer att Sverige aldrig upplevt något liknande sedan vi fått en
statistik att stödja oss på. I det läget återfick mössorna makten.

Det blev emellertid bara tillfälligt. 1772 kom Gustaf III:s statsväl-
vning. Kanske Johan Eric som det året just blivit myndig såg kungen
"rida fram genom sin huvudstad med den vita armbindeln, mottagande si-
na undersåtars jublande hyllning".

Den oblodiga statskuppen gjorde tvärt slut på partistriderna liksom på
de kontroverser som rått mellan adeln och de ofrälse stånden. Gent-
emot omvärlden fick Sverige en stärkt ställning. Försvaret kunde rus-
tas upp - men det skedde med stor hjälp av franska subsidier.

1770-talet präglades av Gustaf III:s ganska enväldiga ledning. Utåt
märktes kanske mest kungens kärlek till teater, musik och skådespel av
allehanda slag. 1773 ordnades t.ex. stora tornerspel på Adolf Fredriks
torg på Söder till de kungligas, hovets och allmänhetens förnöjelse.

Men allvaret fanns också med. Lager skrevs om. Tortyren som tidigare
varit ett flitigt använt medel för att få fram önskade beaktelser av-
skaffades. 1781 infördes religionsfrihet. Därvid var Sverige ett fö-
regångsland, liksom när man två år senare tecknade ett handelsavtal
med de nybildade Amerikas Förenade Stater. Många åtgärder vidtogs för
att förbättra sjukvården, bl a tillkom Serafimerlasarettet, beläget
strax nedanför Johan Erics Bergsklippa. Det hade i sitt första skick
åtta vårdplatser!

Kakelugnarna - en svensk originaluppfinning - började muras under denna
tid. Härigenom förbättrades självfallet livsvillkoren i de äldre kal-
la bostäderna. Värme fick man förmodligen också genom försorg av det
femtiootal kronobrännerier som just startats för att öka landets inkom-
ster.

Johan Eric fick uppleva Sveriges första dagliga tidning, Dagligt Alle-
handa. Han upplevde också mera kuriösa ting som överflödsförordningar
av skilda slag. Bland annat ingrep man mot den nymodiga seden att
dricka kaffe. Om Johan Eric hade råd att spela på det 1773 startade
Nummerlotteriet må vara osagt. Sannolikt medgav i vart fall inte den
unge strumpvävaregesällens inkomster att han försåg sig med den på-
bjudna "Svenska dräkten".

Kanske fick han läsa alster av den tidens skaldar såsom Kjellgren, Leo-
pold, Thorild och Lidner. Säkert hade han dock hört talas om Carl
Mikael Bellman, måhända också hört honom någonstans i staden. Skulp-
tören Sergel var nog inte heller obekant.

Samma år som Johan Eric gick bort, 1783, drabbades landet ånyo av en
svår hungersnöd. För befolkningen kändes det inte lättare att Gustaf
III samtidigt lämnade landet för att genomföra sin italienska resa.
Kungen hade behövts hemma.

3.

JOHAN
ERIC(II)
1775-
1818

I mitten av 1780-talet började missnöjet visa sig mot Gustaf III. Det härrörde främst från adeln som ansåg att de övriga stånden fick alltför mycket att bestämma. Kungens egenmäktighet var en nagel i ögat och hans strävan att bryta med ryssarna vann inte gehör.

1788 blev kriget mot Ryssland emellertid ett faktum. Det pågick till 1790 och slöt med en svensk framgång, segern i sjöslaget vid Svensksund. De utrikespolitiska konsekvenserna blev dock obetydliga.

Under de tre krigsåren hade åtskilligt inträffat. Det s.k. Anjala-upproret hade kvävts och när de fångna upprorsledarna så småningom infördes i Stockholm jublade stadens befolkning. 1789 hade kungen genomfört den förenings- och säkerhetsakt som bland annat innebar att de gamla privilegieskrankorna genombröts. Han stödde sig därvid på de tre borgerliga stånden och befolkningen visade åter sin glädje.

Adelns motstånd var emellertid påfallande och ledde efter hand till den sammansvärjning som utmynnade i skottet på operamaskeraden 1792 och därmed till Gustaf III:s död. Den närmast skyldige, Ankarström, fick före sin avrättning i tre dagar slita spö i allmänhetens åsyn, först på Riddarhustorget, därpå på Hötorget och sedan på Nytorget på Söder. Fanns Johan Eric, då 17-årig, bland åskådarna?

Kring sekelskiftet var Stockholm tidvis en ganska orolig stad. Tumult och polisgripanden avlöste varandra, mycket kanske influerat av nyheter utifrån, främst från den stora franska revolutionen med dess skräckvälde. Varken regenten hertig Karl eller sedermera Gustaf IV Adolf var de rätta att alltid bemästra situationen.

Förhållandena blev knappast bättre av att tre svåra missväxtår följde på varandra 1798, 1799 och 1800. Var det trycket av dessa som medverkade till att Johan Eric 1800 flyttade till det finska glasbruket?

Han var ju tillbaka i Stockholm 1806, där han kunde beskåda den samma år färdigställda, ångdrivna "Eldkvarnen", belägen strax intill hans arbetsplats, Kungsholmens glasbruk.

Ungefär samtidigt drogs Sverige in i ett kortvarigt krig mot Napoleon. Det mest påtagliga resultatet blev att vi förlorade de sista av våra gamla tyska besittningar. Så följde det olyckliga kriget i Finland 1808-1809 och därpå Gustaf IV Adolfs avsättning.

Själva statskuppen lär inte ha märkts mycket i huvudstaden. Kort därefter blev det desto livligare när vår "västra armé" tågade in under generalen Adlersparre. Stockholm var då en belägrad stad i avvaktan på att de höga herrarna skulle komma överens om landets fortsatta styrelseskick.

Året därpå inträffade nya oroligheter i samband med begravningen av den kort dessförinnan utsedde tronföljaren Carl August. Den vildsinta pöbelns mord på Axel von Fersen utgjorde kulmen.

Mot slutet av 1810 kunde Johan Eric måhända beskåda ankomsten av den nye tronföljaren, Karl Johan Bernadotte, och delta i hyllningarna. Johan Eric fick väl också fröjdas åt segerbulletinerna från Leipzig som talade om Napoleons fall och om Karl Johans framstående insatser. 1814 - året innan Johan Eric flyttade till Skön - fick Norge gemensam regering med Sverige.

Utlänningar som under denna tidsperiod reste i Sverige beskriver vårt folk som mycket duktiga och framför allt ärliga. De noterar särskilt brännvinsdrickandet, det ideliga svärjandet och kärleken till kortspel och kaffe.

Samtida med Johan Eric var bl a Wallin, Atterbom, Stagnelius, Ling samt Geijer och Tegnér.

Johan Erics dödsår, 1818, sammanfaller med Karl XIII:s.

4.

PETER 1820-talet innebar för landet en ganska lugn period under vilken den
ABRAHAM nye regenten, Carl XIV Johan, med fast hand framgångsrikt utövade sin
1801- makt. Genom resor lärde han också känna de olika landsdelarna. I
1870 Kosta fick Peter Abraham ju själv beskåda majestätet.

Fram emot 1840 började emellertid oppositionen göra sig gällande mot vad man kallade allenastyrandet. Motståndet kom inte minst till uttryck i Aftonbladet under Lars Johan Hiertas ledning. Oppositionen vann framgång på 1840 års riksdag och åtskilliga liberala reformer genomfördes kort därefter. Dit hörde 1841 avskaffandet av "stocken" som bestraffningsmedel.

1844 efterträdde Oskar I sin far. Oskar var starkt liberalt inriktad och hade en markant känsla för rättvisa. Reformerna fortsatte, bl a upphörde 1846 det gamla skrävasendet.

1848 innebar en del oroligheter. Man ville genomföra en representationsreform och påverkades av svallvågor av den franska februarirevolutionen samma år. Den uppblossande skandinavismen i samband med det pågående dansk-tyska kriget gjorde också sitt till. Det var nära ett krigsutbrott - stora svenska krigsstyrkor hade förts ner till Skåne - men freden räddades.

Ett par år senare var krigsstämningen hög igen. Nu gällde det Ryssland från vilket man hoppades återfå Finland med Åland men det hela slöt med novembertraktaten i Wien enligt vilken Åland aldrig skulle få befästas.

1859 gick Oskar I bort och Karl XV tillträdde, för sin folklighet ofta kallad "bondekonungen". Kraven på en representationsreform tog ny fart och den genomfördes 1865. Året därpå avhölls under högtidliga former landets sista ständsriksdag.

Peter Abraham kom sålunda att under huvuddelen av sin levnad bli delaktig i den långa fredsperiod som varat in i våra dagar och som möjliggjorde framsteg på skilda områden.

1832 blev Göta kanal färdigställd. 1840 öppnades i Stockholm landets första fotografiateljé. Den store kemisten Jöns Jacob Berzelius gjorde sin karriär - dennes bror var förresten bruksförvaltare vid Kosta. 1842 blev folkskolan ett faktum. Järnvägar började byggas och 1870 - Peter Abrahams dödsår - omfattade järnvägsnätet 200 mil. Att detta betydde mycket för kommunikationerna är självklart. De gamla skjutstationerna kunde succesivt avvecklas och de utländska resenärerna slapp klaga över "eländiga bondforor i vilka man måste medföra tvenne kuddar, en att sitta på och en att ha bakom ryggen".

1866 anordnades i Stockholm den första konstatställningen, där också Kosta var representerat. Hade kanske Peter Abraham blåst någon av de utställda produkterna? Eller någon av hans söner?

Allt var inte ljust. 1834, 1853 och 1866 härjades landet av svåra koleraepidemier. Bara i Stockholm dog 1853 över 3.000 innevånare. Brännvinet hörde definitivt inte till hälsodryckerna. Nykterhetsrörelsen kom emellertid som en motvikt. Redan 1828 - f.ö. just som Peter Abraham kommit till Kosta - hade en prost i Växjö yttrat: "Det finns en plåga i landet, värre än pesten, jag menar dryckenskapslasten". Det var emellertid först på 1850-talet som Peter Wieselgrens insatser började bära frukt.

Telegrafen kom, om än ej till Kosta, 1853. Ungefär vid samma tid gjorde läkarvetenskapen ett framsteg, man kunde operera under bedövning.

Kvinnorörelsen började under Peter Abrahams tid sitt segertåg. Fredrika Bremers namn nådde säkert ner till den småländska bygden.

Peter Wedbärare I och II Utdrag

Bilaga 13.

PETER WEDBÄRARE

I Stockholm fanns kring 1740 samtidigt två Peter Söderbom, bägge till professionen "wedbärare". Den ene, här benämnd Peter I, hade sin hemvist på Söder i Katarina församling, den andre, Peter II, bodde på Kungsholmen.

Peter I.

1681(90)-1741

g.1 1714 Maria Erichsd:r 1692-1731

Barn:

Catharina	1716-	
Eric	1719-1757	hökare
Petter	1721-	cofferdistyrman (captain)

g.2 1733 Elisabeth Persd:r Wulf 1780(c:a)-1740

Peter var född i Österhaninge och hette ursprungligen Jonsson. Det finns tre födelseår att välja mellan: 1681, 1685 och 1690. Sedan han gift sig bodde han på gården (torpet) Täckåker till i vart fall en bit in på 1720-talet. När han flyttade till Stockholm är ovisst. Kanske arbetade han tidvis där - avståndet mellan Stockholm och Österhaninge är ju helt kort. När hustrun Maria gick bort begrovs hon i Österhaninge.

1733 uttas lysning i Katarina församling för "timmerkarlen Peer Jonsson och änkian hustru Elisabeth Persd:r. Han har tydligen ännu inte tagit sig namnet Söderbom.

I början av 1740 dör en syster till hustru Elisabeth. I bouppteckningen möter vi första gången "wedbäraren Peter Söderbom".

Senare samma år dör också Elisabeth. Klockringning i Katarina kyrka bekostas då av "wedbäraren Pehr Jonsson för sin hustru Elsa". Men i bouppteckningen efter henne heter han "wedbäraren Petter Söderbom".

Året därpå dör Peter själv. Klockringningen bekostas av hökaren Lars Söderström - principal till Peters son Eric - för "Timmerman Petr. Söderbom".

Bouppteckningen upptar en gård i kv.Åsen vid Holländargatan, ärvd efter hustru Elisabeth, som i sitt fjärde äktenskap varit gift med Peter. Hon efterlämnade barn från sitt andra äktenskap med stadsvakten Peter Wax och från sitt tredje med stadsbåtsmannen Carl Sand.

Peters dotter Catharina torde ha varit "jungfru" ännu under 1760-talet. Möjligen är det den Catharina som 1783 dör i Katarina församling och därvid betecknas "målareänkan och fattighjonet Catharina Söderbom, 69 år".

Sonen Eric blev välbeställd hökare. Han var gift med Anna Christina Metzler. Deras son Carl Magnus var urmakargesäll och gick bort 1785. Bouppteckningen efter Eric redovisar en gård vid Stora Humblegårdsgatan, värderad till 17.000 jämte ett dyrbart lösöre.

Sonen Petter blev sjöman och avancerade till styrman, kanske kapten. Som cofferdist var han långa tider till sjöss. Han finns inte upptagen i Katarinas dödböcker utan torde ha förlist eller på annat sätt dött utrikes. Han var gift med Anna Elisabeth Smith som dog 1800. Paret hade två ogifta döttrar som bägge redovisas i Katarinas längder ännu kring 1815. Den äldsta, Anna Elisabeth, dog 72 år gammal 1820.

2.

Peter II

1693-1754

g. 1732 Christina Hansd:r Norman 1694(1701)-

Barn: ?
?

Första gången Peter förekommer i Kungsholmens kyrkolängder är i samband med vigseln i mars 1732. På senhösten samma år får paret tvillingarna Johan Peter och Anna Magdalena, vilka bägge dör efter några veckors levnad. 1737 och 1738 begravs barn "som hörde en wedbärare wid namn Peter Söderbom til". Inget av dessa barn har redovisats i dopboken (som även i andra hänseenden företer brister).

1740 års mantalslängd upptar "afskiedade wedbäraren Petter Söderbom med des hustru och ett barn bebor 2:ne nya stugor å Stadsens tomt, försörjer sig med hielparbete och timbrande" Är det fråga om ett barn från ett tidigare äktenskap? Peters eller Stinas?

Den gode Peters rykte var redan vid 1740-talets ingång tämligen skamfilat - i vart fall sett med prästerskapets ögon. Också hustru Stina fick sin beskärda del. I samband med dop av oäkta barn gjordes annotationer av typen: "modern war intagen i stuga hos en wid namn Peter Söderbom, som intet är av bästa slaget" eller "modern hade sit tillhåll hos en wid namn Per Söderbom hvarest tillförne åtskillige slike personer hwistas" eller "Söderboms hustru som efter wanligheten at hysa sådana horor hade henne hos sig". Kanske var Christina kunnig i barnmorskans konst? 1723 förekommer på Kungsholmen som dopvittne "barnmorskan Stina".

1743 tog Peter ett drastiskt steg och tog värvning vid artilleriet. Han blev då "efter Kongl. KrigzCollegii Approbation" insatt som hantlangare. Han anges i Generalmönsterrullan 1744 vara 51 år gammal och född i Dalarna. I senare rulla uppges han ha dött i april 1754. 1)

Peters stuga var belägen i kv. Timstenen, ett knappt hundratal meter från det hus Johan Söderbom, vår släktäldste, förvärvade 1753. Peter sålde sin stuga året innan han gick bort. Stina blev därmed bostadslös. Hon flyttade till Blasieholmen och förekommer såväl i husförhörslängd 1753 som i mantalslängd 1760. Enligt den förstnämnda var hon född 1692, enligt den sistnämnda 1701. Hennes dödsår har inte kunnat fastställas.

Det finns ingenting som tyder på att det skulle kunna finnas någon anknytning mellan Peter och vår släkt. Det är inte heller särskilt troligt att vår Johan skulle ha inspirerats att ta sig namnet Söderbom av den omdiskuterade vedbäraren som dessutom torde ha lämnat Kungsholmen för sin militärtjänst några år innan Johan 1747 första gången framträder i annalerna i samband med nattvardsgång tillsammans med repslagarmästaren Marlo och dennes familj.

1) Möjligen har Peter haft ett militärt förflutet tidigare. I kronotaxeringslängd för 1743 benämnes han "avskiedade gardeskarlen"

TILLÄGG TILL SLÄKTKRÖNIKAN**Gottwald Söderbom 1870-1950 son till *Carl August Söderbom*****En obekräftad källa uppger:**

"*Gottwald* var handelsbiträde i bruksboden 1887-1889. Emigrerade till Amerika i juli 1889 och gifte sig där. När hustrun avlidit skrev han efter sin ungdoms kärlek lärarinnan Sara Ekström (f 1871), dotter till glasblåsare Johan Ekström, Kosta. Hon reste över och de gifte sig. Efter några år återvände de till Sverige och bosatte sig i Lenhovda."

Enligt Ann-Charlotte Åkerblom stämmer inte detta helt. Hon uppger:

"*Gottwald* (1870-1951) utvandrade 1889 till USA (enl Emibas 1889-07-02 med Stillwater som mål), men återkom på 1920-talet och gifte sig med Sara Ekström" 1923. De åkte sedan båda genast över till USA och återvände sedan 1932."

I Åke Söderboms arbetspärm finns följande:

"*Pehr Gottwald* född 1870-11-11, gift med *Sara Ekström*, född 1871 och död 11 mars 1966.

Gottwalds resväska finns på Utvandrarernas hus i Växjö.

12 juni 1889 tog *Gottwald* ut flyttning till USA.

Återvände till Sverige 1924, tog med sig Sara men återvände igen, då till Lenhovda. Bägge begravda Ekeberga kyrkogård. Sten finns. (Graven vårdas av Ann-Charlotte Åkerblom tillsammans med sina systrar och Klas Söderbom, Malmö.)

Gottwald gifte sig första gången med en halvindiiska, barn lär finnas."

I *Gottwalds* brev 1902 från USA, se nedan, skriver han om två barn, en gosse och en flicka.

Ann-Charlotte Åkerblom har korrigerat och kompletterat vissa av ovanstående uppgifter:

"*Gottwald och Sara* gifte sig i Ekeberga 1 augusti 1923 och fick sedan även gifta sig borgerligt i Stockholm (A-C Å har kollat i magistratens anteckningar på Stockholms stadsarkiv). Sedan emigrerade de 1923-12-08 med New York som mål.

Gottwalds bröder *Albert* f 1863 och *Herbert* f 1865 emigrerade 1882-04-20 med S:t Paul Minnesota som mål enl Emibas, alltså inte 1883 som uppgivits på annat håll."

Fotografiet på fadern Carl August Söderbom med sina tre döttrar och sonen *Gottwald* är tagen 1923, kanske i samband med *Gottwalds* bröllop.

Sökning på Söderbom och "Ellis Island" visar registret från Ellis Island med följande uppgifter, när det nygifta paret anländer till Amerika:

First Name: *Peter*
Last Name: *Soderbom*
Ethnicity: *US Citizen*
Last Place of
Residence:
Date of Arrival: *Dec 20, 1923*
Age at Arrival: *53y* Gender: *M*
Marital Status: *M*
Ship of Travel: *Kungsholm*
Port of *Gothenburg,*
Departure: *Sweden*
Manifest Line
Number: *0026*

First Name: *Sara*
Last Name: *Soderbom*
Ethnicity: *Sweden, Swedish*
Last Place of
Residence: *Kosta, Sweden*
Date of Arrival: *Dec 20, 1923*
Age at Arrival: *52y* Gender: *F* Marital
Status: *M*
Ship of Travel: *Kungsholm*
Port of *Gothenburg,*
Departure: *Sweden*
Manifest Line
Number: *0027*

**Brev från Gottwald Söderbom i USA 1902-10-09
till sin systerson Harald Strandberg (son till Augusta Strandberg)**

>> *Tre av Augusta Strandbergs bröder utvandrade till USA. Nedanstående brevsvär är från brodern Gottwald, som nedan i brevet även kallar sig Peter.*

*Texten är så lik originalet i brevet som möjligt. med en hel del svengelska samt utländska skrivningar. Dessutom så finns det nästan inga punkter som avslutar meningarna. För att göra läsningen lättare så har jag lagt in lite mellanrum där det verkar som en ny mening börjar. Dessutom så finns det inga nya stycken utan texten är ett enda långt stycke
Otroligt nog så låg det omtala de fotografierna kvar i kuvertet, tillsammans med brevet. Och detta efter över 100 år! <<*

>> *På kuveret finns det förtryckt <<*

RETURN EFTER FIVE DAYS TO
P. G. SODERBOM
DOE BAY, Washington

P. G. SODERBOM

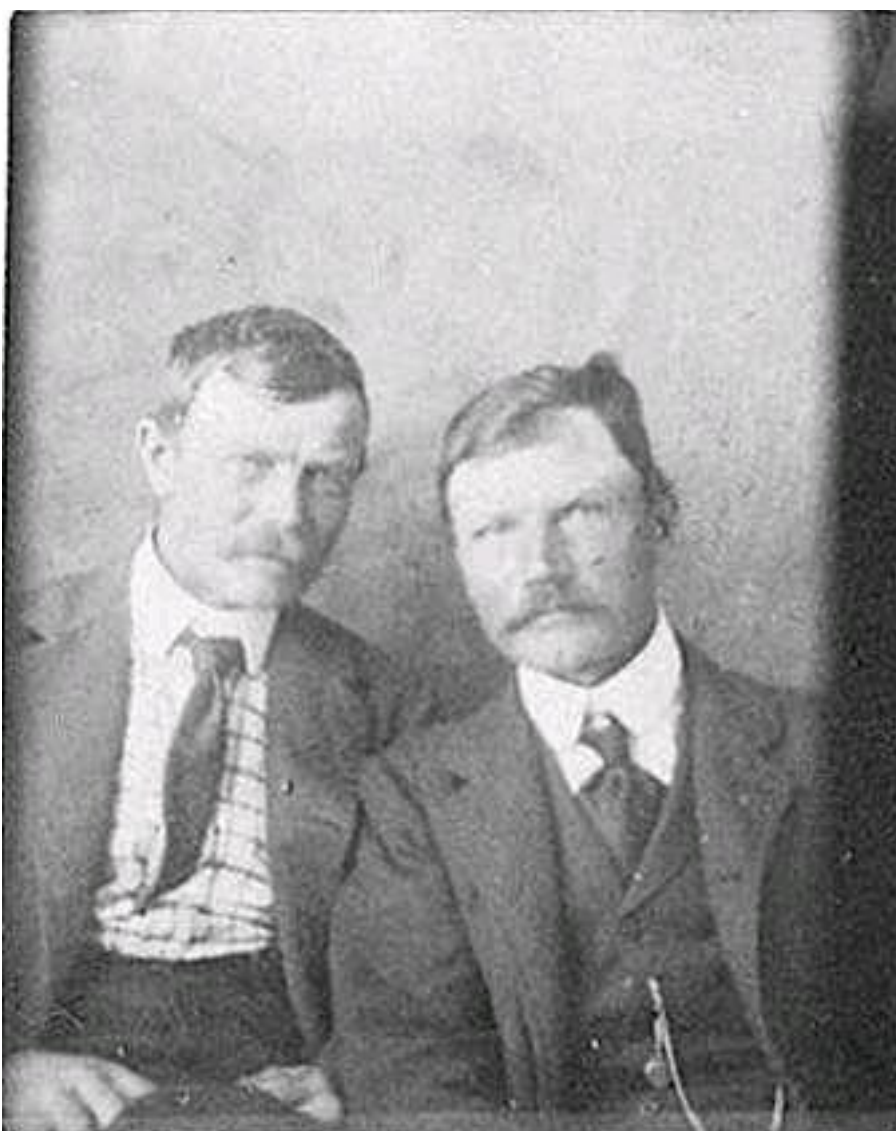
DOE BAY, Washington October 9 1902

Bästa Systerson

Jag har fått ditt brev och var mycket surprised så nu skall jag skriva några rader och låta dig veta att jag lever men kanhända att du inte kan läsa min skrifning för jag har inte skrivit någon svänka på så länge så jag har aldeles glömt bort det äre besynnerligt att jag fick ditt brev för jag har bara varit här ute ett par månader jag lever 2000 mil ifrån Spooover men jag var mycket glad när jag fick höra ifrån eder jag bor nu ute på en öland i Pacifica osceanen. jag har en liten Trädgård och har godt om frukt vi har inte någon vinter här vi har sommare året runt och vi har godt om fisk här och godt om rådjur jag har skjutit 15 rådjur sedan jag flyttade ut på ön och jag fick en lax häromdagen som vägde 100 jag skall sända dig en foto af en radjur som jag sköt i July jag ??? som morbror Herman. och jag tog när jag såg honom sist Hermans adress är mr Albert Soderbom Fairhaven Wash. U.S. P.S Hälsa mor och far och syskonen ifrån mig och skrif snart när du skrifver så behöver du inte skriva nordamerika för det är U.S är för och Herman och Albert har bytt namn så Herrman går för Albert och Albert vet jag inte var han är jag har inte hört ifrån honom för 7 år Herrman har varit gift 2 år och han har en liten flicka 8 månader gammal och hon heter Hasel-Ester. och jag har 2 en gosse och en flicka Harriette - Amanda och Fredric - Herman Harriet är 6 år och Fredric 13 år well Harald när du blir lite äldre så kan du komma ut här och hälsa på någon gång och hava mycket roligt jag tror jag skall komma hem och hälsa på om ett par år nu har jag inte mera att skriva för denna gången utan får sluta med många kära hällsningar ifrån moster och cusinerna men mest ifrån din tillgifvna morbror Gottwald

min adress är mr Peter Soderbom

Doe Bay

**Harald Strandbergs s morbröder Herman och Gottwald Söderbom
i USA**

**Fotografiet kom med brevet från Gottwald Söderbom
till systersonen Harald Strandberg 1902.**

**Gottwald Söderbom med skjutet rådjur.
Fotografiet kom med brevet från Gottwald Söderbom
till systersonen Harald Strandberg 1902.**